

UW PASPOORT

naar de Nieuwe Republiek

Verkiezingsprogramma

2025 - 2030

BOODSCHAP VAN DE VOORZITTER

Beste Srananmans en Srananuma's,

Mede-erfgenamen van onze mooie land Suriname,

Het is tijd om de handen in elkaar te slaan en te kiezen om onze droom van generaties te realiseren. Een eerlijk, transparant en rechtvaardig Suriname, een land dat wij met trots achterlaten voor generaties na ons. Dit is waar ik samen met DA'91 steeds voor heb gestreden en zal blijven strijden. Onze jarenlange strijd voor het landelijk evenredigheidsstelsel is niet zonder resultaat gebleven. Het landelijk evenredigheidssysteem, een systeem waarin elke stem daadwerkelijk meetelt. Dankzij onze succesvolle campagne en uw steun daarbij, zullen wij, u en ik, allemaal deze verkiezing rechtstreeks kunnen uitbrengen voor datgene en diegene die wij wensen, dat Suriname waarin wij door eerlijk en hard werken vooruitkomen. Dit is uw kans om actief te bepalen wie uw belangen vertegenwoordigt en hoe de toekomst van ons land wordt vormgegeven – niet alleen voor uzelf, maar ook voor uw kinderen en kleinkinderen.

Ik roep u op apathie en gevoelens van machteloosheid opzij te zetten. Het is niet het moment om thuis te blijven en te denken dat uw stem er niet toe doet. Elke stem, en vooral uw stem, is de basis van en draagt bij aan de grote positieve verandering die u, wij en Suriname nodig hebben.

Het Verkiezingsprogramma dat u nu in handen heeft, heeft als basis: Versterking van de zwakste schakel. Want wanneer de zwaksten kunnen meedoen en meegroeien, kan iedereen meedoen en meegroeien. Wij denken hierbij vooral aan onze inheemse en tribale gemeenschappen, wiens rechten eindelijk erkend moeten worden en die een volwaardige rol verdienen in de ontwikkeling van hun gebieden en ons land. Wij zetten ons in voor onze senioren, vrouwen en kinderen, en laten onze Surinamers met een beperking niet achter. DA'91 is de partij voor elke Surinamer, waar je ook vandaan komt en wie je ook bent.

Wij geloven in een toekomst waarin goed bestuur en eerlijke kansen vooropstaan voor elke burger. U verdient het beste van het beste, de doorbraak van de cyclus van armoede. Daarom zal DA'91 uw stem niet verraden. Zowel in DNA als aan een mogelijke regeringsparticipatie stellen wij stevige eisen. U bent er waarschijnlijk wel bekend mee: Onze politiek voering moet anders en eerlijk zijn, en u moet er elke dag invloed op hebben. Daarom spreken wij nu al met u af dat DA'91 alleen in een regering zal deelnemen waarbij geldt dat:

- Er geen verkaveling is van de overheid – Geen enkel ministerie is het eigendom van een politieke partij. Bestuur is een nationale verantwoordelijkheid, geen partijbelang.
- Stevige Corruptiebestrijding: Niet alleen in de toekomst, maar ook wat al gebeurd is. Het is niet eerlijk dat zij die onze middelen, geld en grondstoffen, ontvreemd hebben, die mogen behouden terwijl velen van onze hardwerkende burgers niet eens een veilig dak boven hun hoofd hebben. Daarom eist DA'91 dat corruptie stevig wordt aangepakt, vooruit en achteruit.
- Er eenduidig beleid moet zijn – Dat wil zeggen iedereen voert het een en hetzelfde regeerprogramma uit. Deze heldere blauwdruk dient als fundament en geeft zekerheid en voorspelbaarheid aan alle burgers van ons land. Elke maatregel, wet of kans is open voor elke burger, zonder discriminatie op basis van ras, geslacht, geloof of huidskleur. En de koers die wij samen varen als natie staat vast.
- Bestuurlijke functies op basis van profielen – Geen politieke benoemingen, maar professionals die voldoen aan duidelijke, eerlijke en transparante criteria.
- Geen strafblad, geen schaduw van twijfel – Wie een functie in het bestuur van ons land bekleedt, mag niet verdacht worden van duistere praktijken.

Met uw stem voor DA'91 kiest u om deze keer uw kansen te grijpen voor ontwikkeling en voor groei voor u en voor de generaties na ons. U kiest dan duidelijk voor een veilige buurt, onderwijs gericht op de toekomst en gegarandeerde werkgelegenheid. Met uw stem voor DA'91 ondersteunt u waardevaste pensioenen en gegarandeerde koopkracht. U kiest voor gezondheidszorg toegankelijk en aanwezig overal op ons grondgebied. En u kiest voor gelijke rechten voor alle Surinamers. Uw stem voor DA'91 legt het fundament voor een land waar u even veel kans heeft en toegang heeft tot ontwikkeling ook als u een burger met een beperking bent, een seniore burger, alleenstaande ouder of LGBTQ.

Ik nodig u allen uit dit verkiezingsprogramma goed door te nemen, want het is geschreven door ons voor alle burgers van Suriname en voor allen die Suriname een warm hart toedragen. De tijd is NU voor de doorbraak van de cirkel van armoede en ellende. De sleutel ligt in uw handen en wij rekenen erop dat nadat u HET PASPOORT OP WEG NAAR DE NIEUWE REPUBLIEK heeft doorgenomen u net zo overtuigd zal zijn als wij, om uw stem als belangrijke bouwsteen aan dit fundament, voor DA'91 uit te brengen.

Verenigd op weg naar de Nieuwe Republiek,

In volle waardering van u allen,

Angelic del Castillo, MA. BSc.

Voorzitter

Inhoudsopgave:

Deel 1: Gebalanceerd Beleid voor Werk en Groei

➤ Een Economisch Raamwerk.....	3
➤ Investeren in Onze Mensen.....	11
➤ Een Innovatieve Economie.....	18
➤ Duurzame Ontwikkeling en de SDG's.....	27

Deel 2: Het Stramien van het Surinaams Leven

➤ Versterken van Onze Samenleving.....	36
➤ Besturen met Integriteit.....	45
➤ Inheemsen en Tribalen.....	53
➤ Een Innovatieve Buitenlandse Politiek.....	67

Aanvullende Hoofdstukken

➤ 10 Meest Brandende Vragen.....	78
➤ Verkiezingsbeleid Addendum.....	88
➤ Financiële Begroting 2025 – 2030.....	93
➤ Slotblad met Aanvullende Informatie.....	106

Platform 2025

**DA'91 Verkiezingsprogramma
2025 - 2030**

Onze kansen Grijpen

***Deel 1: Gebalanceerd
beleid voor Werk en
Groei***

Hoofdstuk 1: Een Economisch Raamwerk

2025 -2028

- **Fiscaal en Monetair Beleid**
- **Decentralisatie en Verdien capaciteit**
- **Productie, Handels- en Exportbeleid**
- **Basis leggen voor Valutastabiliteit**
- **Sociale Rechtvaardigheid**

2028 - 2030

- **Versterken van Productieve Sectoren**
- **Olie- en Gasindustrie**
- **Handelsrelaties**
- **Valutastabiliteit en Integratie**
- **Sociale Versterking**

Missie

DA'91 streeft naar een welvarend en stabiel Suriname, gebaseerd op inclusieve economische groei, duurzame ontwikkeling en sociale rechtvaardigheid. Onze missie is het bevorderen van een evenwichtig beleid dat groei stimuleert, werkgelegenheid bevordert en ongelijkheid vermindert.

Visie

Suriname transformeren tot een economisch sterk en duurzaam land dat regionaal en internationaal kan concurreren. DA'91 gelooft in een evenwichtige combinatie van vrije marktwerking en strategisch overheidsbeleid om inclusieve welvaart te bevorderen.

Eerste Fase: 2025 - 2028

Economisch Stabiliseren en Versterken

A. Fiscaal en Monetair Beleid:

- DA'91 kiest voor reductie van de overheidsschuld door efficiënte belastinginning en terugdringen van niet-productieve uitgaven. Hierbij zullen scherpe bezuinigingen plaatsvinden op o.a. het Kabinet van de President, de Vicepresident en zal het Bureau van de First Lady worden afgeschaft. Introductie van de Wet Onverklaarde Weelde is een prioriteit voor DA'91. Voor overige maatregelen verwijzen wij naar een samenvatting van het Economisch plan dat u verder in dit document kunt raadplegen.
- Beheersing van inflatie via regulering van de geldhoeveelheid en voorspelbare rentetarieven. Hieronder valt ook een onmiddellijke stop aan de zgn. OMO's (Open Market Operations). Deze verkapte vorm van monetaire financiering vergroot aan het eind van de (korte) looptijd juist de geldvoorraad. En dit leidt tot meer inflatie.
- DA'91 is voorstander van het handhaven van de onafhankelijke positie van de Centrale Bank. Hieronder valt ook het benoemingsbeleid en te hanteren profiel voor de benoeming van personen in de Raad van Toezicht. Waar nodig is wel cohesie tussen het Ministerie van Financiën (Min Fin) en de Centrale Bank van Suriname (CBvS) om consistent beleid te waarborgen. De Wet op de Centrale Bank zal waar nodig worden aangescherpt en vervolgens continu gehandhaafd worden.
- DA'91 wenst ook te komen tot verhoging van de efficiëntie door bepaalde bevoegdheden die nu geclusterd zijn bij de Centrale Bank van Suriname te scheiden en onder verschillende instanties onder te brengen. In deze o.a. het verlenen van vergunningen en toezicht op de financiële sector. DA'91 wenst dat de verlening van vergunning door een separate instelling geschiedt terwijl de rol van toezichthouder bij de CBvS kan blijven.

B. Decentralisatie en Verdien capaciteit:

- DA'91 wenst een effectieve en efficiënte decentralisatie van bestuur en diensten over ons gehele grondgebied. Dit houdt in het versterken van de autonomie van districten met financiële middelen en capaciteitsopbouw. Dit zal ertoe moeten leiden dat de productieve potentie van elk district beter tot wasdom komt en positieve economische bijdrage levert aan de lokale en nationale economie.
- DA'91 ziet voor elke burger, organisatie en groep in onze samenleving een rol weggelegd in het bouwen aan ons economisch succes. Een belangrijke strategie die wij daarbij zullen hanteren is het stimuleren van het Publiek-Private Partnerschap. Hierbij zal de nadruk liggen op het stimuleren van de ondersteuning van lokale initiatieven. Het e.e.a. middels fiscale voordelen voor die private ondernemingen die deelnemen in deze initiatieven.

C. Productie, Handels- en Exportbeleid:

DA'91 is zich zeer bewust dat alleen bezuinigingen geen oplossing bieden in de grote tekorten die wij als Staat nu en in de nabije toekomst zullen blijven ondervinden. Daarom zal DA'91 prioriteit geven aan:

- Het stimuleren van de versnelde en versterkte ontwikkeling van onze agrarische sector met nadruk op de productie van halffabricaten en volledige eindproducten, in stede van het houden op de grondstoffen. Dit geldt voornamelijk voor de landbouw, veeteelt en visserij en lichte industrie. Hierbij zullen proefbedrijven geïntroduceerd worden waar boeren en andere producenten praktijkvoorbeelden kunnen ervaren. Voorts zal veel gebruik gemaakt worden van incentives om vernieuwing en verbetering in het productieproces te stimuleren.

- DA'91 zal op essentiële grondstoffen noodzakelijk in het lokaal productieproces geen invoerrechten heffen. Het beleid zal zich richten op het verbeteren van importbeleid voor essentiële grondstoffen en bieden van belastingvoordelen aan strategische exportsectoren.
- DA'91 zal ook investeren in logistieke infrastructuur en ICT in het kader van het verbeteren van het exportbeleid en het verhogen van de efficiëntie van de administratieve en bureaucratische procedures.

D. Basis leggen voor Valutastabiliteit:

- DA'91 stelt als eerste prioriteit dat Suriname weer volledig mee moet kunnen gaan in het internationaal betalingsverkeer. Onze eerste prioriteit is dus voldoen aan de CFATF-voorwaarden. Voorts zal een DA'91 regering er ook werk van maken dat Suriname zich aansluit bij het CRS.
- Gezien de kleine schaal van Suriname op de wereld markt en de behoefte aan een convertibele munt zal een DA'91 regering de overstap naar het gebruik van de US Dollar of Euro als wettig betaalmiddel overwegen. In de overgangsfase zullen beide valuta soorten zowel de Surinaamse dollar als de gekozen vreemde valuta gangbaar zijn.
- DA'91 zal er naartoe werken de deviezenrestricties op te heffen. Dit zal moeten resulteren in het onbevreesd behouden van valuta binnen onze grenzen en eveneens en verminderde inflatoire druk.
- DA'91 zal in al haar keuzes zich laten leiden door de vrije marktmechanismen.

E. Sociale Rechtvaardigheid:

- DA'91 is overtuigd sociale rechtvaardigheid een must is voor de gezonde ontwikkeling van de samenleving. In dit kader zal een DA'91 regering beleid ontwikkelen dat de wettelijke verankering van indexatie van pensioenen vormgeeft teneinde de koopkracht van gepensioneerden te beschermen. Dit betekent dat pensioen verhogingen losgekoppeld worden van verhogingen van ambtenarensalarissen.
- DA'91 zal het systeem van sociale voorzieningen zodanig inrichten dat transparantie, bereikbaarheid en voorspelbaarheid aan de basis liggen van het totale beleid dat erop gericht zal zijn elke burger te versterken in zijn of haar onafhankelijkheid en vrijheid.

Tweede Fase: 2028 - 2030

Duurzame Groei en Innovatie

A. Versterken van Productieve Sectoren:

- In deze fase zal het DA'91 beleid de nadruk leggen op het stimuleren van ondernemers in de productie in het verhogen van de exportwaarde door verwerking van landbouw-, veeteelt- en visserijproducten. Hierbij zal er specifieke aandacht zijn voor de inrichting van model bedrijven en het aanbieden van incentives aan ondernemers in de prioriteitssectoren om in te stappen in het traject van vernieuwing en verbetering van hun sector.
- DA'91 zal in het kader van productontwikkeling en innovatiebeleid ontwikkelen dat entrepreneurial spirit in deze sectoren ondersteunt en stimuleert.
- Daar waar mogelijk zal DA'91 Subsidies en belastingvoordelen bieden aan innovatieve sectoren.
- DA'91 is voorstander van het bieden van goede opslagcapaciteit voor de productie aan de rijstsector, dit teneinde de boeren in de gelegenheid te stellen een betere prijs af te dwingen voor hun padie.
- DA'91 zal een productie en exportgericht revolving fonds instellen dat kleine en middelgrote ondernemers in staat stelt de nodige certificering te verkrijgen voor hun onderneming.

B. Olie- en Gasindustrie:

- DA'91 zal de wet geldend voor het Sovereign Wealth Fund aanscherpen in die zin dat: er duidelijke percentages worden vastgesteld voor aanwending voor de begroting

evenals helder wordt gesteld dat deze alleen getrokken mogen worden uit de verdiensten van het fonds. Voorts zullen er minimaal twee revolving funds gekoppeld worden aan de Sovereign Wealth Fund m.n.:

Huisvesting voor elke Surinamer en Stimuleren van het exportgericht ondernemerschap.

- DA'91 zal een wet Local Content aannemen en haar beleid zodanig inrichten dat lokale participatie, werkgelegenheid en

ondernemerschap, vergroot wordt in alle diensten direct en indirect gerelateerd aan deze sector.

C. Handelsrelaties:

- DA'91 zal actief de bottlenecks in de exportmogelijkheden naar o.a. de Caricom ter hand nemen. Tegelijkertijd zullen o.a. de buitenlandse missies specifieke opdrachten krijgen om de markttoegang en strategieën voor marktpenetratie door Surinaamse producten in Zuid-Amerika en Azië tot prioriteit te maken. DA'91 streeft naar een positieve handelsbalans op de lange termijn.

D. Valutastabiliteit en Integratie:

- DA'91 wenst een volledige overgang naar een dollar- of euro-economie als primair betaalmiddel. Het hebben van een convertibele munt biedt vele voordelen aan burgers evenals ondernemers en investeerders. De schaalgrootte van ons land leent zich er bij uitstek voor. In de transitiefase zal het beleid erop gericht zijn om economische ondersteuning te bieden aan bedrijven en burgers die daarvoor in aanmerking dienen te komen.

E. Sociale Versterking:

- DA'91 zal middels transparantie en het hanteren van publiek bekende standaarden de registers voor de sociale programma's herinrichten. Kwetsbare groepen, inclusief gepensioneerden, mensen met een beperking alleenstaande ouders, zullen hierbij prioriteit genieten. De programma's zullen erop gericht de burger zo onafhankelijk en vrij mogelijk te houden en te maken.
- DA'91 kiest als prioriteiten het investeren in ons onderwijs en onze gezondheidszorg en in onze buurten als kleinste segment binnen onze ressorten en districten. In dit kader zal er geïnvesteerd worden in actieve en goed uitgeruste buurtcentra.
- DA'91 zal voorts intensief beleid formuleren om een gezonde leefstijl te stimuleren.

en
zijn

-----O-----

Conclusie:

DA'91 gelooft dat een gebalanceerd beleid gericht op werk en groei de sleutel is tot een sterker Suriname. Onze missie en visie worden verwezenlijkt door duidelijke fasering: eerst stabiliteit en versterking, gevolgd door duurzame groei en innovatie. Dit raamwerk biedt een solide basis voor economische stabiliteit, sociale rechtvaardigheid en inclusieve welvaart, waarmee Suriname een voorbeeld kan worden in de regio en daarbuiten.

Hoofdstuk 2: Investeren in onze mensen

2025 - 2028

- **Onderwijs voor morgen**
- **Leerwerkbank programma's**
- **Suriname jeugd vrijwilligers Korps**
- **Werkplaatstraining en Moeder en Kindzorg**

2028 - 2030

- **Consolidatie en schaalvergroting**
- **Versterking van Ontwikkelingsvaardigheden**
- **Nationaal Integriteitsplan**

Missie

DA'91 gelooft dat onderwijs de sleutel is tot persoonlijke ontwikkeling, sociale gelijkheid en nationale vooruitgang. Onze missie is om een inclusief, toekomstbestendig en kwalitatief hoogstaand onderwijssysteem te ontwikkelen dat elk individu de kans biedt om zijn of haar volledige potentieel te benutten, ongeacht hun locatie of achtergrond.

Visie

Wij streven naar een Suriname waarin onderwijs toegankelijk is voor iedereen, gedreven door technologie, innovatie en gemeenschapsparticipatie. Door te investeren in digitale infrastructuur, praktische vaardigheden, en ethische waarden bouwen wij aan een sterke natie waar jongeren en volwassenen kunnen leren, groeien en bijdragen aan een duurzame toekomst.

Fase 1: 2025 - 2028

Fundament leggen voor transformatie

Onderwijs voor morgen

- DA'91 heeft als prioriteit de aanleg en toegankelijkheid garanderen van het internet over ons gehele grondgebied. Dit wordt aangeduid als 'De Virtuele Highway'. Dit moet resulteren in Internet voor Iedereen. Hieruit moet de mogelijkheid ontstaan dat elke Surinamer overal toegang in de eerste plaats heeft tot goed onderwijs en tijdige gezondheidszorg. Hiervoor zal o.a. overgegaan worden tot het aanleggen van breedbandinternet overal op het grondgebied met inzet van de relevante technologie.
- Het onderwijs Fonds is in een DA'91 regering vast onderdeel van de begroting en in dienst van onderzoek en ontwikkeling van curricula die steeds blijft voldoen aan de eisen des tijds.
- Teneinde elke student in staat te stellen binnen het onderwijs gebruik te maken de moderne technologie zullen specifieke programma's c.q. fondsen ter beschikking worden gesteld welke de aankoop van een digitaal hulpmiddel zal vergemakkelijken.

Leerwerkbankprogramma's

- DA'91 zal vooral voor die burgers die vanwege grote economische ongelijkheden moeten kiezen tussen voortgaande opleiding of een baan. Om deze groep burgers hun kansen volledig te laten benutten zal een DA'91 regering zodanig beleid ontwikkelen dat het (nog meer) opzetten van praktijkgerichte programma's waarin theorie en praktijk samenkomen bevorderen. De huidige Stichting Arbeidsmobilisatie (SAO) kan mogelijk hierbij een basis vormen voor verdere uitbouw teneinde te komen tot educatie gekoppeld met een baan en inkomen.
- DA'91 zal incentive programma's vormgeven welke samenwerkingen tussen bedrijven, ambacht- en vakscholen stimuleren.
- Een DA'91 regering zal middels een actieve decentralisatie ook in het onderwijs en de werkgelegenheid creatie, sterk stimuleren innovatieve acties van de lokale gemeenschappen gericht op lokale uitdagingen en behoeften.

Suriname Jeugd Vrijwilligerskorps

- DA'91 is overtuigd dat het duurzaam karakter van onze ontwikkeling evenals een steeds sterkere nationale verbondenheid essentieel is voor het voortgaande succes en versterking van onze natie. Een DA'91 regering zal daarom lanceren een programma gericht op leiderschapstraining, teamwork en sociale verantwoordelijkheid voor onze jongeren tussen de 18 en 24 jaar. Dit programma zal bekend staan als het Suriname Jeugd Vrijwilligerskorps. Jongeren kunnen gedurende 6 maanden tot een jaar gemeenschap ontwikkelingswerk verrichten in een omgeving buiten hun eigen woon- en leefgebied. In deze periode zullen zij vrijgesteld zijn van het volgen van onderwijs en een financiële onkostenvergoeding ontvangen. Het doel is door kennis te nemen van de leefwijzen en culturen anders dan de eigen, evenals het actief bijdragen aan het versterken van onze gemeenschappen, een hogere mate van inzicht en solidariteit te creëren bij onze jonge burgers. Het dienstbaar zijn aan ons land is aan de basis van sterke burgers.
- Een DA'91 regering zal beleid vormgeven waarbij jeugd instituten die onder de Staat vallen zoals het Jeugd Parlement terugkeren naar hun werkelijke doel namelijk het stimuleren, inspireren van jongeren tot het ontdekken en versterken van de eigen leiderschapskwaliteiten. Evenzo zal het opleiden van Jeugdleiders ten behoeve van de buurtcentra tot prioriteit gerekend worden. Alles met het oogmerk de jeugd zijn of haar stem sterker, zichtbaarder en effectiever te laten doorklinken in het lokaal, regionaal en nationaal beleid. En evenzo sterke jonge leiders te kweken en te ontwikkelen in dienst van de Surinaamse samenleving met een brede nationale en internationale visie.

Werkplaatstraining en Moeder- en Kindzorg

DA'91 is overtuigd dat continue scholing en training van belang is voor de duurzame ontwikkeling van onze samenleving. Daarom zal een DA'91 regering:

- In alle districten overgaan tot het aanbieden van vakgerichte trainingen voor jongeren en volwassenen.
- Implementeren van naschoolse opvang op alle lagere scholen evenals het introduceren van mentorschap en psychologische ondersteuning binnen het formeel onderwijs.
- Garanderen van gezonde voeding en basisgezondheidszorg voor kinderen in kwetsbare situaties middels voedingsprogramma's op scholen en in buurten.
- Verbeteren van Basisvoorzieningen in ons Onderwijs. Hieronder wordt o.a. verstaan dat alle scholen worden opgeknapt om te voldoen aan minimale vereisten zoals hygiëne, een veilige omgeving en rust zonder beïnvloeding van omgevingslawaaï.
- Investeren in kwaliteitsverbetering van schoolpersoneel, onderwijzers en management. Hiervoor zullen de nodige trainingen worden verzorgd en zullen de opleidingsinstituten duurzaam worden versterkt.
- Middels een realistische en aantrekkelijke beloning zal het docentschap weer een gewilde beroepskeuze gemaakt worden.
- Teneinde garant te staan voor uniformiteit van het niveau zal er goed toezicht en bewaking zijn van de kwaliteit. Hiertoe zal o.a. De inspectie versterkt worden voor beter toezicht en handhaving van onderwijskwaliteit.

Fase 2: 2028 - 2030

Consolidatie en schaalvergroting

In deze periode zullen wij:

Intensieve investeringen doen in versnelde verbetering van ons onderwijs. Zoals:

- Versneld investeren in scholen, curriculum en onderwijssystemen om binnen 10 jaar tot de beste in de regio te behoren.
- Uitbreiden van MBO/MTS- en HBO/HTS-onderwijs om een stevige middenklasse te ondersteunen.
- Streven naar een samenleving waarin minimaal 50% van de bevolking een middelbaar schooldiploma heeft.
- Uitbreiding van de Virtuele Highway.
- Volledige digitale dekking door heel Suriname, inclusief de meest afgelegen gebieden.
- Introductie van een digitaal leerplatform om onderwijs toegankelijk te maken voor alle leeftijdsgroepen.
- Creëren van een netwerk van onlinebibliotheken en educatieve resources.

Versterking van Ontwikkelingsvaardigheden

- Integreren van kritisch denken, probleemoplossend vermogen en digitale vaardigheden in het nationale curriculum.
- Bevorderen van ondernemerschap en innovatieprogramma's op middelbare scholen en universiteiten.
- Ondersteunen van technologische startups gerund door studenten.
- Interactieve Samenwerking met Bedrijven.
- Creëren van meer stageplaatsen en expertise-uitwisselingsprogramma's.
- Afstemmen van opleidingen op de toekomstige Olie- en Gasindustrie.
- Introduceren van afstandsonderwijs en modernisering van opleidingen.
- Positieve Discriminatie voor Gelijkheid.
- Implementeren van positieve discriminatie om achterstandsgroepen te elimineren.

Nationaal Integriteitsplan

DA'91 zal het nationaal integriteitsplan in uitvoering brengen samen met NGO's, Bedrijfsleven en de Overheid. Daaronder zal o.a. vallen:

- De introductie van het vak Goed burgerschap op al onze scholen. Evenals het actief stimuleren van positief gedrag (algemene waarden en normen), onderlinge solidariteit en begrip voor elkaar in onze samenleving.

Daarnaast zal er binnen het overheidswezen nadruk gelegd worden op:

- Toepassen van eerlijke en transparante criteria voor middelenverdeling.
- Monitoring en evaluatie van onderwijsprogramma's.
- Versterken van ethische waarden en integriteit in het onderwijs op alle niveaus. Ook zal er steeds verbetering van infrastructuur en gelijke toegang tot alle onderwijsinstellingen voor elke burger worden gegarandeerd.

-----o-----

Conclusie:

Onderwijs Voor Morgen Begint Vandaag

Met kracht en toewijding zet DA'91 zich in voor een transformatie van het onderwijslandschap in Suriname. We erkennen de huidige uitdagingen, zoals een ernstig tekort aan middelen, lage kwaliteit van onderwijs en een laag salaris voor docenten, wat leidt tot lage motivatie en hoge uitval. Daarom zetten we in op een beloningssysteem gebaseerd op diploma's en investeren we intensief in de tweede fase om ons onderwijssysteem te moderniseren. Door te focussen op een sterke middenklasse, intensieve interactie met bedrijven en kwalitatieve opleidingen, bouwen we aan een rechtvaardige en inclusieve samenleving. Ons doel is helder: een veerkrachtig Suriname waarin iedereen gelijke kansen krijgt om te leren, te groeien en bij te dragen. Samen maken wij dit mogelijk. Onderwijs voor morgen begint vandaag, de jeugd!

Hoofdstuk:3 Een Innovatieve Economie

2025 - 2028

- Klein- en Middelgroot Ondernemerschap
- De Productie Sector
- Gemeenschap en Regionale Ontwikkeling
- Bouwen aan de Surinaamse Infrastructuur

2028 – 2030

- Consolidatie en groei

Missie

DA'91 streeft naar een innovatieve economie waarin ondernemerschap, technologische vooruitgang en duurzaamheid de basis vormen. Wij geloven dat een sterke economie niet alleen economische groei stimuleert, maar ook sociale gelijkheid en veerkracht in de samenleving bevordert.

Visie

Onze visie is een Suriname met een brede middenklasse als motor van de economie, waar kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) floreren, en waar infrastructuur en technologie hand in hand gaan met duurzaamheid en inclusiviteit. DA'91 zet zich in om strategisch te investeren in menselijk kapitaal, infrastructuur en innovatieve oplossingen die onze economie toekomstbestendig maken.

Fase 1: 2025 - 2028

Fundament voor economische innovatie

Klein- en Middelgroot Ondernemerschap

DA'91 is overtuigd dat alleen met een stevige basis in de kleine- en middelgrote ondernemingen daadwerkelijke economische groei van de samenleving duurzaam zal worden gerealiseerd. Daarom zal een DA'91 regering kiezen voor:

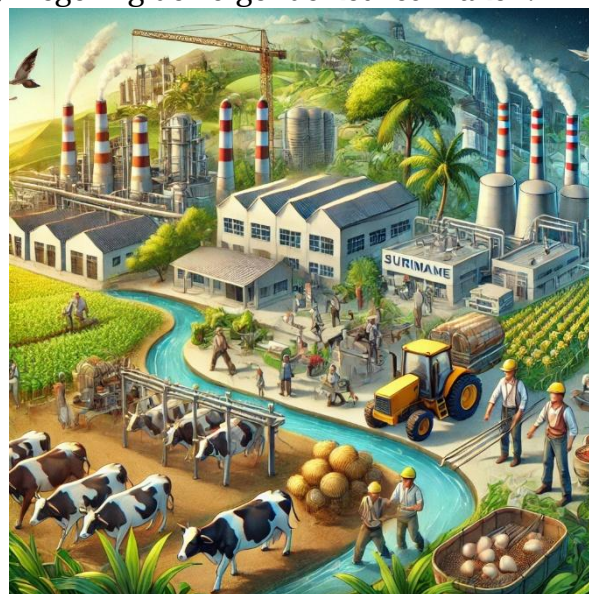
- Opzetten van een investeringsfonds voor KMO's. Voorwaarde zal zijn dat deze zullen bijdragen aan innovatie en duurzaamheid.
- Stimuleren tot het ontwikkelen van gerichte educatie- en opleidingsprogramma's voor ondernemers van alle leeftijden.
- Bevorderen van samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, onderzoeksinstituten en de overheid.
- Vergroten van toegang tot betaalbare financiering en kredieten voor Startups en bedrijven in de groei.

De Productiesector

DA'91 is overtuigd dat ontwikkeling niet mogelijk is zonder een stevige productiesector. Hierbij is de veeteeltsector van ontzettend belang. Daarom zal een DA'91 regering de volgende keuzes maken:

Veeteelt:

- Vergroten van de capaciteit en kwaliteit in de veeteeltsector door o.a. het verbeteren van fokprogramma's en toegang tot moderne technologie.
- Stimuleren van duurzame veeteeltpraktijken om de belasting van het milieu te minimaliseren en de efficiëntie te verhogen.
- Investeren in de verwerking van vlees- en zuivelproducten tot exportklare eindproducten die voldoen aan internationale standaarden.
- Investeren in de ontwikkeling en productie van eigen voer.
- Opzetten van voorbeeld bedrijven ter stimulering en continue educatie van de veeteeltsector.

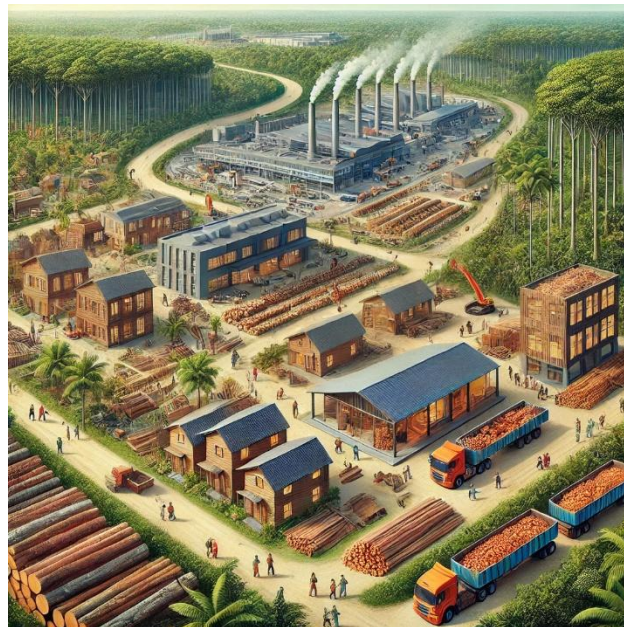

Bosbouw:

- Bevorderen van duurzaam bosbeheer met oog voor herbebossing en milieubescherming.
- Uitbreiden van houtverwerkingsindustrieën die hoogwaardig afgewerkte houtproducten produceren voor export.
- Creëren van toegevoegde waarde door lokaal geproduceerde eindproducten, zoals meubels en constructiematerialen.

Stimuleren van Lokale Productie:

- Investeren in landbouw, veeteelt, visserij en agro-industrie om de zelfvoorziening te vergroten.
- Onderzoek stimuleren in het gebruik en verwerking van bosproducten.
- Ondersteunen van innovatie in de productieprocessen om efficiency en kwaliteit te verhogen.
- Snelle beëindiging van de export van rondhout.

Technologische Innovatie:

DA'91 is overtuigd dat met goede inzet van de moderne technologie Suriname heel snel stappen vooruit kan zetten, daarom zal een DA'91 regering:

- Aanmoedigen van automatisering en digitalisering in productiesectoren.
- Samenwerken met technische instellingen om moderne productietechnieken te implementeren.

Exportgerichtheid:

- Bevorderen van export van hoogwaardige, lokaal geproduceerde goederen.
- Ontwikkelen van handelsroutes en strategische partnerships met buurlanden.
- Bedrijven stimuleren over te gaan tot het behalen van de noodzakelijke certificering

Werkgelegenheid en Training:

- DA'91 haar beleid zal zich richten op het creëren van werkgelegenheid door het stimuleren van uitbreidingen in productiebedrijven.
- Een DA'91 regering zal in de verschillende regio's van Suriname overgaan tot het opzetten van trainingscentra gericht op vaardigheden die aansluiten bij productiebehoeften.

Gemeenschap en Regionale Ontwikkeling.

- DA'91 zal prioriteit geven aan het versneld investeren in gemeenschapsprojecten om de leefomgeving te verbeteren.
- Een DA'91 regering zal zich inzetten voor het creëren van economische kansen in alle districten door gerichte regionale ontwikkelingsplannen. Decentralisatie op alle niveaus is van belang voor de ontwikkeling van ons geheel grondgebied. Daarbij hoort ook de verdien capaciteit per regio aan te pakken en zo de noodzakelijke werkgelegenheid vorm te geven. Zodanig dat elke burger binnen zijn eigen woon-en leefgebied kan wonen en werken.

Bouwen aan de Surinaamse Infrastructuur

DA'91 is overtuigd dat om onze ontwikkeling daadwerkelijk een duw te geven naar boven, als eerst in onze nationale infrastructuur geïnvesteerd moet worden. Daarom zal een DA'91 regering kiezen voor:

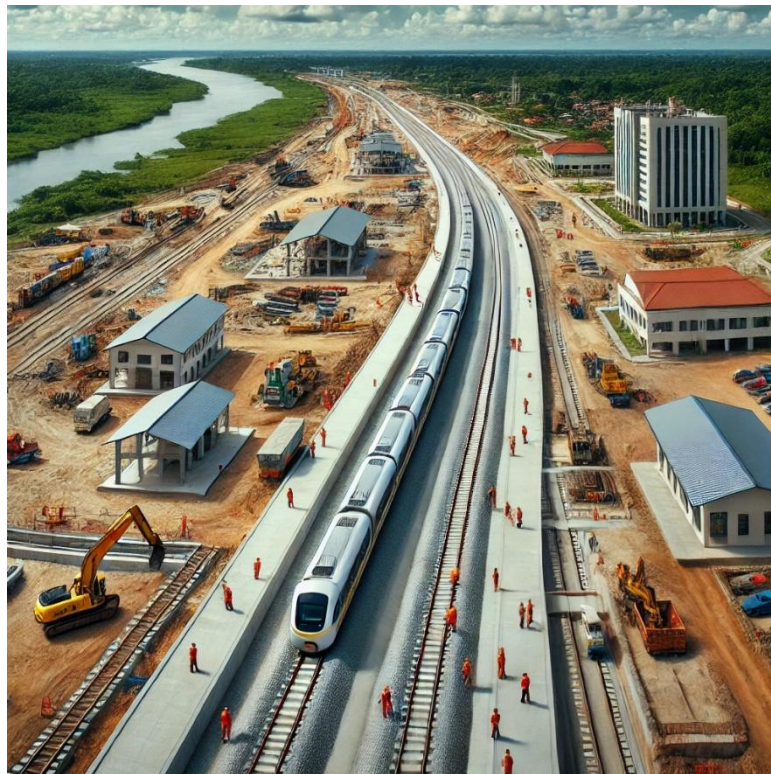

- Aanleg en modernisering van hoofdwegen die ons geheel land verbinden, Met nadruk op veiligheid, duurzaamheid en toegankelijkheid. Onderhoud en renovatie van het reeds bestaande wegennet, met prioriteit voor verbindingswegen en belangrijke verkeersaders in woonbuurten.
- Constructie van veilige en goed verlichte fiets- en bromfietspaden in landelijke en stedelijke gebieden. Hierbij is ook inbegrepen o.a. het ontwikkelen van moderne, brede voetpaden met integratie van groenvoorzieningen en rustplekken.
- Alle infrastructurale voorzieningen zullen zoveel mogelijk uitgerust zijn voor het gebruik door burgers met een beperking.
- Gestructureerde verharding van secundaire en tertiaire wegen.
- Rigoureuze aanpak van het wateroverlast probleem. Een DA'91 regering zal een deskundig plan uitvoeren teneinde de wateroverlast tot een absoluut minimum te beperken

Openbaar Vervoer per Spoor:

DA'91 regering zal overgaan tot de introductie van vervoer via het spoor. Hieronder valt o.a.

- Gefaseerde aanleg van spoorwegen en tramlijnen om stedelijke centra te verbinden met landelijke gebieden. Prioriteit zal gegeven worden aan gebieden die momenteel steeds het risico lopen van isolatie. Hierbij wordt gedacht aan o.a. de spoorverbinding tussen Apoera en Paramaribo.
- In de opzet van het spoor netwerk zal er steeds gestreefd worden naar de implementatie van energiezuinige technologieën voor een milieuvriendelijk openbaar vervoerssysteem.

Duurzaamheid en Milieubewustzijn:

DA'91 zal in het kader van onze Groene Strategie steeds erop toezien dat:

- Gebruik gemaakt wordt van duurzame bouwmaterialen en technieken bij infrastructuurprojecten.
- Het stimuleren van gebruik van hernieuwbare energie zoals zonne- en windenergie voor transportnetwerken.
- Het integreren van infrastructuurontwikkeling met oog voor natuurbescherming en klimaatadaptatie.

Fase 2: 2028 - 2030

Consolidatie en groei

In deze fase is het de bedoeling de ingezette verbeteringen te consolideren en gereed te maken voor verdere opbouw. Een DA'91 regering zal daarbij de volgende stappen ondernemen:

Versterking van KMO's:

- Schaalvergroting van succesvolle KMO's door verdere investeringen in innovatie en technologie.
- Creëren van een ondernemersvriendelijk klimaat met vereenvoudigde regelgeving. Dit betekent onder andere onze rating op de Ease of Doing Business schaal permanent te verbeteren.
- Verbetering van markttoegang voor Surinaamse producten en diensten, zowel lokaal, regionaal als internationaal. De ingezette certificering en ondersteuning van de productiesector evenals de actieve inzet van onze diplomatieke posten zal dit als resultaat hebben.
- Onze productiesector zal in deze fase gereed zijn om te functioneren volgens regionale en internationale standaarden. Dit zal resulteren in:

Modernisering van Productiebedrijven:

- Uitbreiding van fabrieken en productie-installaties met moderne technologieën.
- Introduceren en beschermen van kwaliteitsstandaarden voor exportgerichte producten.

Duurzaamheid in Productie:

In het geheel productieproces zal een DA'91 regering steeds erop toezien en stimuleren dat o.a. er sprake is van:

- Het implementeren van circulaire productieprocessen om afval te minimaliseren.
- Het investeren in energiezuinige apparatuur en processen.

Regionale Hubs:

DA'91 wil dat geheel Suriname samen de groei ervaart. Vandaar dat wij ons land zullen verdelen in groeiregio's oftewel regionale hubs. In deze hubs zullen o.a. de volgende acties worden ondernomen:

- Opzetten van productiehubs in strategische districten om werkgelegenheid en groei te bevorderen.
- Het creëren van logistieke netwerken die productiegebieden verbinden met afzetmarkten.
- Het introduceren en stimuleren van het bedrijfsleven en ondernemerschap tot het opzetten van entrepots verspreid over ons grondgebied. Dit moet resulteren in betere prijzen voor de producten, met name voeding, in de gebieden in het binnenland.

Regionale en Infrastructuurontwikkeling:

Er zal uitbreiding plaatsvinden van het spoor- en wegennetwerk naar afgelegen gebieden. Ook het Openbaar transport zal gereguleerd en gestructureerd worden zodat

- Het beschikbaar en toegankelijk is over ons geheel grondgebied. Er zal in eerste fase gekozen worden voor pilot gebieden zoals: Wageningen en Brokopondo.
- Met inzet van de regionale hubs zal er voorts ontwikkeling zijn van strategische knooppunten die economische activiteit stimuleren.
- Teneinde het verkeer landelijk goed te beheren en te besturen en goed mobiliteit te garanderen zullen smart technologie worden ingezet.

Duurzame Groei:

Een DA'91 regering zal steeds volledig inhoud geven aan de Groene Strategie. Dit zal steeds zichtbaar zijn in onze besluitvorming en ook in de aanpak die wij in alle sectoren zullen stimuleren. Dit zijn enkele van de keuzes die wij steeds zullen maken:

- Actief gebruik van zonne- en windenergie in de energievoorziening. DA'91 zal die maatregelen nemen die deze vorm van energie actief onderdeel maken van elk huishouden. Prioriteit in deze geldt voor de gebieden die nu niet of nauwelijks toegang hebben tot energievoorziening. Nadruk zal hierbij liggen op het zodanig instellen van de systemen dat de gemeenschappen zelf zorg kunnen dragen voor onderhoud en gebruik.
- Creëren van een circulaire economie waarin afval wordt omgezet in nieuwe grondstoffen. Elke burger zal gestimuleerd worden om zo min mogelijk afval te creëren en zoveel mogelijk over te gaan tot hergebruik of alternatieve inzet van wat voorheen werd getypeerd als afval.
- Al vanaf de schoolbanken, in buurtcentra, in stad, district en binnenland zal een DA'91 regering middels incentives en scholing, bevorderen van groene innovatie en de inzet van milieuvriendelijke technologieën.

Conclusie:

Een Economie van Innovatie en Duurzaamheid

DA'91 ziet een innovatieve economie als de sleutel tot een welvarend Suriname. Door te investeren in ondernemerschap, de productiesector, regionale ontwikkeling en duurzame infrastructuur, bouwen wij aan een land dat niet alleen economisch succesvol is, maar ook sociaal rechtvaardig en milieubewust. Onze visie is ambitieus, maar haalbaar: een toekomst waarin Suriname een leider is in innovatie, met een sterke middenklasse en een veerkrachtige samenleving. Samen maken wij dit mogelijk.

Hoofdstuk: 4 Duurzame Ontwikkeling en de SDG's

2025 -2028

- **Leggen van de basis voor duurzame ontwikkeling**
- **Nakomen van Afspraken**
- **Groene Strategie**
- **Brede Bewustwording**
- **Internationaal Leiderschap**

2028 – 2030

- **Consolidatie en intensivering van de SDG-agenda**
- **Toepassing van de SDG's in Beleidsvoering**
- **Innovatieve Projecten en Technologische Vooruitgang**
- **Regionale Duurzaamheid**

Missie

DA'91 streeft naar een rechtvaardige, inclusieve en duurzame samenleving waarin de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) centraal staan. Onze missie is om verantwoordelijkheid te nemen voor de huidige en toekomstige generaties door beleidsmaatregelen en initiatieven te implementeren die bijdragen aan een duurzame toekomst voor Suriname en de wereld.

Visie

Onze visie is een Suriname dat internationaal erkend wordt als leider op het gebied van duurzame ontwikkeling. Door innovatieve strategieën, brede samenwerking en het benutten van onze natuurlijke en menselijke hulpbronnen, willen wij een land creëren waar economische groei hand in hand gaat met sociale gelijkheid en milieubescherming.

Fase 1: 2025 – 2028

Leggen van de basis voor duurzame ontwikkeling

- DA'91 wenst in de eerste drie jaren een solide basis te leggen waarop regering na regering kan bouwen voor verdere groei en ontwikkeling van onze samenleving. Dit vereist dat een aantal richtlijnen, processen en procedures worden ingevoerd en systematisch in acht worden genomen. Hieronder volgt een opsomming van enkele hiervan:

Nakomen van Afspraken.

- Opeenvolgende regeringen van ons land hebben uitgeblonken in het niet naleven afspraken, niet alleen met de samenleving en ook niet op het internationaal podium. Voor een goede basis is nodig dat wij daar drastisch verandering in brengen.
- Een DA'91 regering zal er streng op toezien dat er implementatie is van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) als leidraad en onmiskenbaar onderdeel van alle beleidsplannen en acties. Monitoring en rapportage van de vorderingen met het verwezenlijken van de SDG's zal niet alleen internationaal regelmatig worden gedeeld maar ook nationaal met de burgers van ons land.
- Middels het structureel nakomen van afspraken met de burgers, nationaal en internationaal zal gebouwd worden aan het herwinnen en versterken van het vertrouwen in onze instituten.

Groene Strategie

DA'91 gaat voor een gezonde leefomgeving en een veilige woon-en leefsituatie. Daarom zal DA'91 onder andere:

- Stimuleren van hernieuwbare energiebronnen zoals zonne- en windenergie om de CO₂-uitstoot drastisch te verminderen. Voorts zal dit de energie onkosten van gezinnen en bedrijven op de lange termijn verlagen.
- Stimuleren van verantwoord beheren van natuurlijke hulpbronnen zoals bossen, water en biodiversiteit. Hieronder valt ook gepaste educatieve initiatieven om burgers van alle leeftijden bewust te maken van hoe om te gaan met onze bossen en andere natuurlijke hulpbronnen.
- Actieve bescherming van onze flora en fauna met inbegrip van (huis)dierenbescherming. Hieronder valt ook het organiseren en reguleren van het hebben en zorgen voor huisdieren.
- Ondersteunen de actieve deelname aan internationale klimaatinitiatieven en samenwerkingsverbanden en de uitvoering van de afspraken daar gemaakt, in zoverre van toepassing op Suriname.
- Een nationaal beleid voeren dat een gezonde balans is tussen milieu behoud/bescherming en economische groei.

Brede Bewustwording

Succesvol zijn in de uitvoering van onze Groene Strategie vereist participatie van de totale samenleving. Een brede bewustwording dus. DA'91 kiest daarom voor:

- Opzetten van educatieprogramma's die duurzame ontwikkeling integreren in schoolcurricula zowel in theorie als in praktijk.
- Betrekken en stimuleren van initiatieven door burgers, ngo's, activisten en bedrijven en instellingen in het uitvoeren van milieuprojecten en campagnes die milieubescherming of behoud tot doel hebben.
- Het mede-creëren van platforms voor participatie in de uitvoering van de Groene Strategie nationaal en in de dialoog over duurzaamheid in onze ontwikkeling.

Internationaal Leiderschap

DA'91 wil ook op het vlak van o.a. natuurbehoud en bescherming, Suriname prominent plaatsen op de wereldkaart. Daarom zal DA'91 ernaar streven om:

- Suriname te positioneren als een voorbeeldland op het gebied van klimaatadaptatie en bosbeheer.
- Alle nationale spelers binnen de Groene Strategie stimuleren tot het opbouwen van strategische partnerschappen met andere landen, organisaties en internationale instituten.
- Actieve promotie van duurzame innovaties die in Suriname ontwikkeld worden ondersteunen.

Fase 2: 2028 – 2030

Consolidatie en intensivering van de SDG-agenda

2030 is het jaar dat door de VN is gesteld als deadline voor het realiseren van de 17 Duurzame Doelen. Hoewel DA'91 zich bewust is dat Suriname niet alle doelen in 2030 volledig zal hebben verwezenlijkt, zijn er enkele doelen waar wij prioriteit aan zullen geven om minimaal 75% van de gestelde targets reeds te hebben bereikt. Daarom zal een DA'91 regering o.a. overgaan tot:

Toepassing van de SDG's in Beleidsvoering

- **Armoedebestrijding (SDG 1 en SDG 2):** Realiseren van economische programma's en sociale vangnetten die gericht zijn op de meest kwetsbare groepen in de samenleving. Hierbij zal het oogmerk zijn hen voor zover mogelijk op de route te zetten van het worden van een onafhankelijke zelfredzame burger. In het kader van SDG 2 zullen o.a. de schooltuinen wederom geïntroduceerd worden.
- **Kwaliteitsgezondheidszorg (SDG 3):** Preventieve gezondheidszorg zal effectief worden ingezet met o.a. het stimuleren van healthy lifestyles, het e.e.a. met inzet van buurthuizen en buurtverenigingen. Voorts zal middels heffingen op producten met verhoogde suiker en zout gehalten de consumptie daarvan ontmoedigd worden. Producenten zullen gestimuleerd worden gezonde producten op de markt te brengen. Binnen de curatieve zorg zal de efficiëntie verhoogd worden, evenals de bereikbaarheid en toegankelijkheid. Hierbij wordt ook gedacht aan mobiele gezondheidscentra.
- **Kwaliteitsonderwijs (SDG 4):** Bouwen van scholen, waar noodzakelijk, in achtergestelde gebieden, moderniseren van curricula en verbeteren van digitale toegang tot onderwijs nationaal.
- **Schoon Water en Sanitair (SDG 6):** Uitbreiden van drinkwaterinfrastructuur en sanitaire voorzieningen in landelijke gebieden. De bedoeling is dat in 2030 elke burger toegang heeft tot gezond drinkwater en dit zoveel mogelijk binnenshuis.
- **Energie (SDG 7):** Investeren in energie-efficiëntie en hernieuwbare energieprojecten op nationale schaal. En wel zodanig dat het binnen handbereik is van elke burger.

- **Eerlijk Werk en Economische Groei (SDG 8):** Creëren van duurzame banen en eerlijke arbeidsomstandigheden in alle sectoren. Middels het verbeteren van het ondernemersklimaat, het stimuleren van het Midden- en Klein Ondernemerschap, de productiesector en het opstarten van de Financiële Dienstverlening zullen er steeds meer banen ontstaan voor onze jonge Surinamers die de schoolbanken verlaten en ook voor onze mid-career professionals die een nieuwe uitdaging zoeken. Een DA'91 regering zal ernaartoe werken dat het werkloosheidscijfer na 5 jaar minimaal gehalveerd is.
- **Vredige, Veilige en Rechtvaardige samenleving (SDG 16):** Voor rust, vrede, veiligheid en groei moet elke burger zich beschermd weten. Daarom zal DA'91 gelijk bij haar aantreden als regering alle inheemse en tribale dorpen en hun bestuur wettelijk erkennen. De volgende stap is de herbevestiging van de rechten van deze Surinamers middels de aanneming en uitvoering van de Wet Grondenrechten. Binnen ditzelfde kader zal de grenskwestie met i.h.b. Guyana afdoende worden aangepakt, aangezien veilige grenzen een essentieel onderdeel zijn van vrede en harmonie.

Innovatieve Projecten en Technologische Vooruitgang

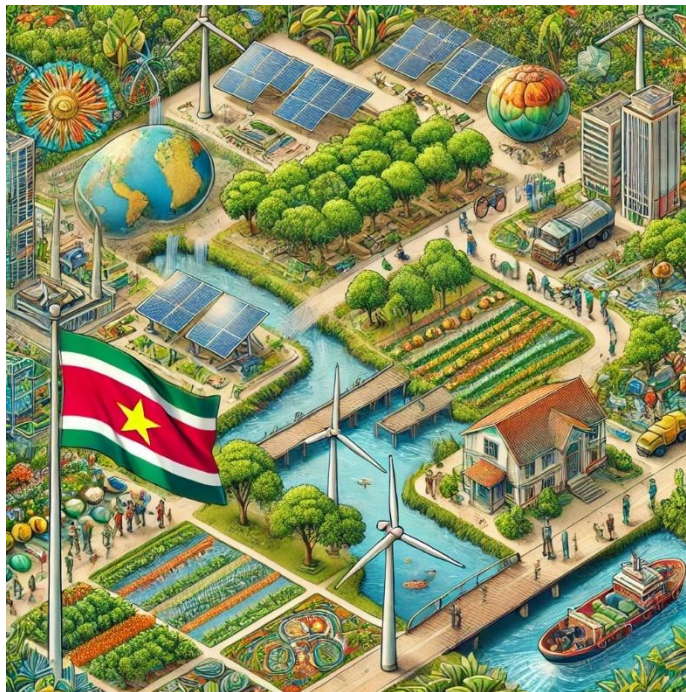
DA'91 is overtuigd dat onze economie een stevig voordeel zal ondervinden door het stimuleren van innovatie en minder verspilling van grondstoffen. Daarom zal een DA'91 regering haar beleid erop richten om:

- Introductie van circulaire economische principes te stimuleren en te belonen, waarbij vooral wordt gedacht aan initiatieven die wat eerder als afval werd betiteld te hercategoriseren als een grondstof, hetgeen leidt tot hergebruik.
- Het stimuleren en ondersteunen van initiatieven voor duurzame landbouw- en bosbouwprojecten gericht op export en voedselzekerheid.
- Het mede-investeren in technologieën die duurzame stedelijke ontwikkeling ondersteunen, zoals energie-efficiënte gebouwen en slimme transportsystemen. Het zgn. smart city idee. Hierbij zullen er pilots worden uitgezet in verschillende gebieden van ons land, te beginnen in de districten Para en Commewijne.

Regionale Duurzaamheid

DA'91 is een groot voorstander van decentralisatie op alle vlakken. Teneinde vanuit alle hoeken van ons land groei en ontwikkeling te stimuleren en zichtbaar te maken zal een DA'91 regering overgaan tot het identificeren en initiëren van regionale hubs. Deze hubs zullen o.a. gekenmerkt worden door:

- De specifieke ontwikkeling en ontplooiing van duurzame economische activiteit die voldoen aan milieuvriendelijke normen. Hierbij zal er o.a. geïnvesteerd worden in lokale onderzoekscentra, medische voorzieningen, onderwijs en algemene dienstverlening
- Deze regionalisering zal ervoor zorgdragen dat de ontwikkeling in de gebieden steeds meer voldoet aan de aspiraties en ambities van de lokale samenlevingen, terwijl het tegelijkertijd ook de lokale werkgelegenheid en verdiencapaciteit vergroot
- Gecoördineerde uitvoering van de Groene Strategie, waaronder o.a. valt structurele herbebossing van gedegradeerde gebieden met lokale boomsoorten.

-----0-----

Conclusie:

Samen Werken aan een Duurzame Toekomst
DA'91 is vastberaden om Suriname te transformeren tot een voorbeeldland op het gebied van duurzame ontwikkeling. Onze toewijding aan de SDG's weerspiegelt onze overtuiging dat Suriname een land kan zijn waar sociale gelijkheid, economische groei en milieubescherming in harmonie samengaan. De uitdagingen zijn groot, maar onze vastberadenheid is groter. Met gerichte actie, samenwerking en innovatieve oplossingen bouwen wij aan een rechtvaardige en duurzame toekomst voor Suriname en de wereld. Samen kunnen wij de verandering realiseren.

Platform 2025

**DA'91 Verkiezingsprogramma
2025 - 2030**

Onze kansen Grijpen

*Deel 2: Het Stramien van
het Surinaams Leven*

Hoofdstuk 5: Versterken van onze samenleving

2025 -2028

- Herstel van de gezondheidszorg
- Vrouwen en Gezondheidszorg
- Preventie zorg voor gezonde Baby's
- Gezondheidspreventieprogramma's
- Ondersteuning voor inheemse en tribale gemeenschappen
- Veilig Thuis, Veilige Wegen
- Gelijkheid in diversiteit

2028 – 2030

- Immigratie
- Versterken van de Surinaamse Culturele Identiteit

Missie

DA'91 is vastberaden om een sterke en inclusieve samenleving te bouwen waarin gezondheidszorg, gelijkheid, veiligheid, en culturele identiteit centraal staan. Door duurzame oplossingen te implementeren, streven wij naar een samenleving waarin iedere burger kan floreren.

Visie

Onze visie is een Suriname waarin alle inwoners toegang hebben tot kwalitatieve gezondheidszorg, veiligheid en kansen, ongeacht hun achtergrond of situatie. DA'91 streeft naar een samenleving die diversiteit omarmt, haar culturele identiteit versterkt, en een veilige toekomst biedt voor iedereen.

Fase 1: 2025 - 2028

Direct ingrijpen en duurzame oplossingen realiseren

De Gezondheidszorg behoort tot een van de essentiële pijlers in de DA'91 Ontwikkelingsvisie. Daarom zal er reeds in de eerste fase van een DA'91 regering prioriteit worden gegeven aan deze sector. Daarbij zijn de volgende aspecten cruciaal:

Herstel van de gezondheidszorg

- Het zorgsysteem bevindt zich in een haast vrije val. Het verdere verval van het zorgsysteem moet voorkomen worden door directe interventies op het beleid, management en efficiëntie vlak.
- Belangrijk is het systeem zodanig in te richten dat het zelfvoorzienend is. Hierdoor ontstaat de garantie van duurzame financiering voor essentiële zorgvoorzieningen. Dit vereist een grondige doorlichting van de huidige processen, tarieven en uitkomsten. In de visie van DA'91 hoort de hantering van specialisaties, zgn. zorgstraten, per medisch centrum. Bij het herstel zal er geïnvesteerd moeten worden in infrastructuur, moderne medische apparatuur en voldoende goed opgeleid personeel (lokaal en aangetrokken), het e.e.a. conform de zorgstraten visie.

Vrouwen en gezondheidszorg

Vrouwen hebben specifieke gezondheidszorg behoeften en DA'91 wenst te garanderen dat aan deze behoeften wordt voldaan over ons geheel Surinaams grondgebied.

- DA'91 wenst middels de instelling van mobiele poli's de toegang tot kwalitatieve gezondheidszorg voor vrouwen overal op ons grondgebied waarborgen. Hierbij wordt vooral gedacht aan de moeder- en kind zorg. Voorts zal er geïnvesteerd worden in het lokaal diagnosticeren van oncologische aandoeningen (kanker screening analyse) om een versneld resultaat te garanderen.
- Een DA'91 regering zal stimuleren dat er verspreid over het land meerdere klinieken zijn die investeren in het leveren van seksuele en reproductieve gezondheidsdiensten.
- De mentale gezondheidszorg vormt ook onderdeel van het specifieke gezondheidspakket voor vrouwen en meisjes.
- Statistieken tonen aan dat vrouwen vaker slachtoffer zijn van hartkwalen, hoge bloeddruk en diabetes. Middels specifiek voor deze groep ontwikkelde voorlichting en preventieprogramma's zal o.a. worden geïnvesteerd in het preventief handelen. Dit past geheel in de algemene kijk op de gezondheidszorg waar preventie een prioriteit is. De nadruk zal vooral liggen op het opheffen van bestaande barrières voor algehele toegang en gebruik van de benodigde zorg voor vrouwen en meisjes.

Preventieve zorg voor gezonde baby's

DA'91 is overtuigd dat de basis voor een gezond leven en goede gezondheid reeds bij de geboorte en kinderjaren wordt gelegd. Vandaar dat er prioriteit gegeven zal worden aan het volgende:

- Uitbreiden en bereikbaar maken van nationale vaccinatiëprogramma's over ons gehele grondgebied. Vooral in die districten waar er nu een (te) laag dekkingscijfer is.
- Ontwikkelen van programma's met betrekking tot voeding en gezondheidsvoorlichting voor jonge ouders. Bij deze programma's zal zoveel mogelijk gebruik gemaakt worden van lokaal beschikbare voedingsmiddelen.
- Een zeer hoge prioriteit zal zijn het investeren in hoogwaardig functionerende PICU-afdelingen (Pediatische Intensive Care Units).

Gezondheids- en preventieprogramma's

Onze samenleving heeft heel veel last van bepaalde aandoeningen en kwalen zoals hoge bloeddruk, diabetes, hartkwalen en overgewicht. DA'91 wil elke burger stimuleren een gezonde leefstijl te ontwikkelen. Daarom zal er vanuit het gezondheidszorgbeleid specifieke aandacht zijn voor:

- Het opzetten van bewustwordingscampagnes en educatie gericht op het verminderen van de impact van chronische aandoeningen zoals hypertensie en diabetes en het aanleren van een gezonde leefstijl. In deze initiatieven zullen landelijk ngo's, en het bedrijfsleven betrokken worden evenals formele en niet-formele onderwijsinstellingen.
- Middels het herintroduceren van de schooldokter, evenals het stimuleren van de opzet van buurtcentra/buurtparken met gezondheidsprogramma's zal er overgegaan worden tot de implementatie van vroegtijdige interventies en screeningsprogramma's voor risicogroepen voor o.a. de genoemde aandoeningen.
- De verschillende onderwijsinstellingen en leefgemeenschappen zullen actief betrokken worden in het proces om bij elke burger een gezonde leefstijl te bevorderen.

Ondersteuning voor inheemse en tribale gemeenschappen

DA'91 streeft naar een gelijke toegankelijkheid en beschikbaarheid van de basis zorg zowel curatief als preventief evenals het onderwijs over het gehele grondgebied van Suriname. Het is bekend dat vele gebieden buiten de directe omgeving van Paramaribo en vooral in de districten nog steeds kampen met gebrek aan goede gezondheidszorg en onderwijs. In het kader hiervan zullen onze eerste investeringen zijn in o.a.:

- Het investeren in een duurzame beschikbaarheid van onderwijs o.a. middels de virtuele highway.
- De bereikbaarheid van de dorpen en leefgemeenschappen evenals dat wegennet dat garant moet staan voor een goede interconnectie tussen de gebieden zal gerehabiliteerd worden en waar nodig nieuw aangelegd.
- Middels het opzetten van gezondheidscentra die verschillende gebieden in een regio bedienen zal hoogwaardige gezondheidszorg binnen het bereik van de samenleving worden gebracht.
- Actief programma's en initiatieven in deze gemeenschappen ondersteunen om het eigen leiderschap en kennis en kunde zichtbaar te maken en te integreren in het nationaal leiderschap evenals onderdeel te maken van nationale kennisinstututen.

Veilig buurten, veilige wegen

Een samenleving die zich veilig voelt is in staat om inhoud te geven aan haar ontwikkelingsmogelijkheden. Vanuit dit oogpunt zal een DA'91 regering zich beijveren voor o.a.:

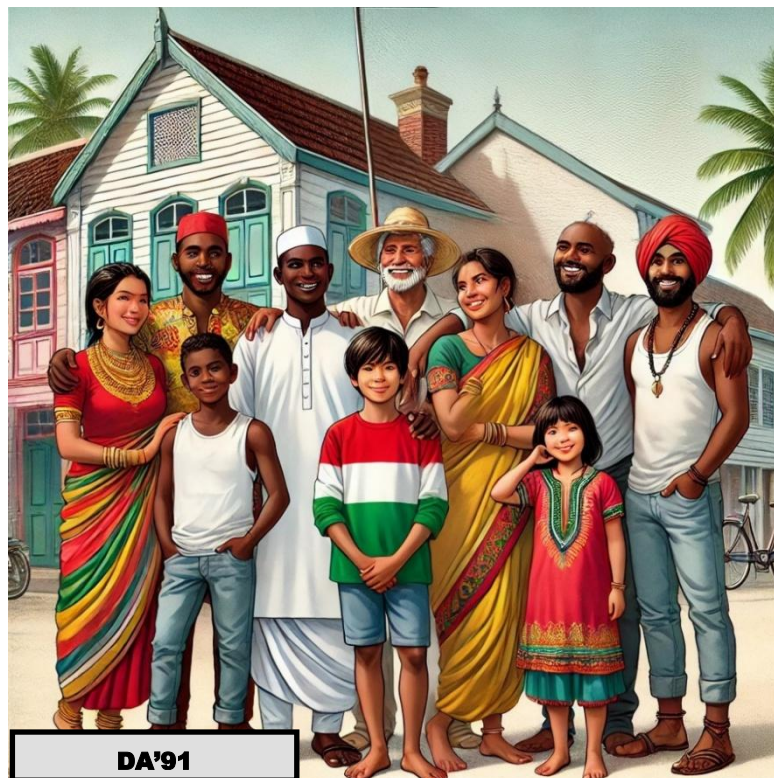

- Het ontwikkelen van programma's en structuren voor veilige woonomgevingen. Hieronder valt ook het stimuleren van de burgers om hun eigen omgeving schoon te houden, het actief oplossen van het probleem met leegstaande panden en percelen, evenals het instellen van buurtcentra waar jongeren hun vrije tijd positief kunnen doorbrengen.
- Het verbeteren van infrastructuur en verkeersveiligheid, inclusief o.a. veilige wegen en straatverlichting. De primaire en secundaire wegen in de verschillende woonbuurten zullen middels een gedecentraliseerd onderhoudsplan continu in goed berijdbare staat worden gehouden. De ontwatering van met name Groot Paramaribo zal actief ter hand genomen worden.
- De politie en andere publieke veiligheidsinstanties zullen goed uitgerust worden om dagelijks in de buurten te patrouilleren. Hierbij hoort ook de weder instelling van de buurt- en wijkagent. Dit moet tot gevolg hebben een effectieve ontmoediging en bestrijding van de criminaliteit.

Gelijkheid in diversiteit

Suriname haar Kracht schuilt in het effectief vormen van een eenheid, een natie. DA'91 is overtuigd dat elke cultuur, elke etnische groep, elk segment van onze mamio samenleving een effectieve bijdrage kan en zal leveren aan het ontstaan van een krachtige, gedeelde Surinaamse identiteit. Daarom zal een DA'91 regering als onderdeel van haar nationale agenda o.a.:

- Cultuuronderwijs en Burgerschap verplicht stellen op alle onderwijsinstellingen. Door ons te verdiepen in elkanders cultuur en deze beter te leren begrijpen zal het resulteren in een verdiepende sociale cohesie.
- Middels wetgeving zullen de bestaande discriminatoire verschillen die inclusiviteit in de weg staan gesloopt worden. De sociaal-liberale kijk dat elk individu vrij is om zichzelf te zijn en zijn/haar eigen keuzes te maken zal centraal staan.
- Middels het Jongeren Suriname Vrijwilligers Programma zullen jonge burgers al vroeg kennismaken met culturen en leefwijzen anders dan de hunne en leren hiermee om te gaan, het te respecteren en te waarderen.
- Een DA'91 regering zal actief initiatieven ondersteunen die gelijkheid en respect tussen verschillende culturele groepen in onze samenleving versterken.

Fase 2: 2028 – 2030

Consolidatie en versterking van de samenleving

DA'91 ziet onze samenleving zich de komende jaren nog meer uitbreiden met nieuwkomers uit andere delen van de wereld. Daar is er geen enkel probleem mee. Het is echter in het belang van zowel de nieuwkomers als de reeds hier gevestigde burgers dat de eenheid van de natie steeds sterker wordt en ieder zijn/haar plek heeft en zich daar veilig en gerespecteerd in voelt. Daarom zal DA'91 na in de eerste fase reeds veelal bestaande problemen te hebben geïdentificeerd en te hebben opgelost, in de tweede fase ertoe overgaan om o.a.:

Immigratiebeleid

Teneinde Suriname te liften en te plaatsen op de route naar de Nieuwe Republiek is het van belang dat er arbeid, deskundigheid en specialisaties buiten de grenzen worden aangetrokken. Een DA'91 regering zal ordening en transparantie brengen binnen de processen zoals die tot nu toe gangbaar zijn. Voorts zal nadruk gelegd worden op de efficiëntie, voorspelbaarheid en integratie. Daarom zal o.a.:

- Overgegaan worden tot het ontwikkelen van een eerlijk, transparant en duurzaam immigratiebeleid. Dit immigratiebeleid zal gericht zijn op de behoeftes van de samenleving nu en welke voorzien worden voor de toekomst. Migrantten zullen een proces moeten doorlopen waarbij hen duidelijk wordt wat hun rechten en plichten zijn.
- DA'91 zal gestructureerde integratieprogramma's onderdeel maken van het immigratie proces. Dit moet tot gevolg hebben dat sociale cohesie steeds wordt bevorderd.
- Er zal bijzondere aandacht besteed worden aan de arbeidsmigratie van middel- en hoogopgeleiden. Dit zal gestimuleerd worden om de gemeenschap en onze nationale ontwikkeling te versterken.
- Een aparte categorie vormen de Surinaamse diaspora. Die zullen in de eerste fase middels een uitgebreide PSA-regeling welke gericht is op het uiteindelijk implementeren van de mogelijkheid voor de dubbele nationaliteit, toegang verkrijgen tot Suriname om er te wonen en te werken. De verkrijging en behoud van de PSA-status zullen ernstig vereenvoudigd en versoepeld worden.

Versterking van de Surinaamse culturele identiteit

Het proces van natievorming is een continu proces en aan de basis van een gestructureerde beweging vooruit van de totale samenleving. Een DA'91 regering zal daarom ook in de tweede fase van haar regering o.a.:

- Investeren in onderwijs en cultuurprogramma's die de kennis van en trots op onze nationale identiteit bevorderen.
- Samenwerkingen stimuleren tussen verschillende culturele groepen zowel nationaal als internationaal.
- Die processen in gang zetten welke noodzakelijk zijn voor het erkennen en respecteren van de traditionele culturen van Suriname, met aandacht voor de diversiteit binnen onze bevolking.
- Herdefiniëren van wat het betekent om een Surinamer te zijn, met respect voor en inclusie van alle etnische en culturele bijdragen.

-----0-----

Conclusie:

Een Sterke Samenleving Voor Iedereen

DA'91 gelooft dat het versterken van onze samenleving alleen mogelijk is door daadkrachtig leiderschap en een duidelijke visie. Door te investeren in gezondheidszorg, veiligheid, gelijkheid en culturele identiteit bouwen wij aan een Suriname waarin iedereen zich gewaardeerd en beschermd voelt. Samen streven wij naar een rechtvaardige samenleving waarin iedereen de kans krijgt om te floreren. DA'91 zet zich in om deze toekomst werkelijkheid te maken met overtuiging en vastberadenheid.

Hoofdstuk 6: Besturen met Integriteit

2025 - 2028

- Een grotere verantwoordelijkheid naar de samenleving: Het Parlementair Systeem
- Benoemingen en verkiezingen
- Hervormingen in het verkiezingsproces
- Harde aanpak corruptie

2028 -2030

- Versterken van Transparantie en Verantwoording
- Capaciteitsversterking van Bestuursorganen
- Bewustwording en Burgerparticipatie
- Schoon en goed bestuur

Missie

DA'91 zet zich in voor een democratisch en transparant politiek systeem dat gebaseerd is op integriteit, rechtvaardigheid en vooruitgang. Wij streven naar een bestuur dat het vertrouwen van de bevolking verdient door eerlijkheid, professionaliteit en verantwoordelijkheid.

Visie

Onze visie is een Suriname waar goed bestuur en integriteit de norm zijn, met een politiek systeem dat recht doet aan de principes van democratie en rechtvaardigheid. DA'91 wil een politiek landschap creëren waarin machtsconcentratie wordt vermeden en elke burger zich vertegenwoordigd voelt.

Fase 1: 2025 - 2028

Directe hervormingen voor een sterker politiek systeem

- DA'91 als sociaal-liberale partij wenst dat de samenleving zoveel mogelijk invloed heeft op het politiek bestuur en zich daarbij betrokken voelt. De politiek moet zo groot mogelijke verantwoording afleggen naar de samenleving en transparantie moet aan de basis zijn van elke handeling. Teneinde deze doelen te bereiken zal een DA'91 regering overgaan om o.a. de volgende voornemens te realiseren:

Een grotere verantwoordelijkheid naar de samenleving: *Het Parlementair Systeem*

- Een DA'91 regering zal middels de aanname van een nieuwe Grondwet de hervorming van het politiek systeem effectief in uitvoering brengen. De keuze is voor het parlementair model waarin de president een ceremoniële rol vervult. En waarbij de DNA een sterkere controlerende invloed kan uitoefenen op de regering waar ministeriele verantwoording naar DNA zal gelden.
- Een DA'91 regering zal die maatregelen treffen welke noodzakelijk zijn voor het herstellen van de balans tussen de uitvoerende en wetgevende macht. De uitvoerende macht zal geconcentreerd zijn bij de regering, waarbij DNA een zwaardere controlerende rol zal hebben.
- De DA'91 regering zal de democratische controle op instituten versterken door een verdergaande decentralisatie vorm te geven. Hierbij zal de individuele burger ook gestructureerd in staat gesteld worden actief te participeren in de beraadslagen van verscheidene instituten waaronder de DNA. Middels de invoering van het parlementair systeem zal ook het risico van machtsconcentratie in één persoon aanzienlijk worden verkleind.

Benoemingen en Verkiezingen

❖ Oprichting van een onafhankelijke verkiezingsautoriteit:

- Een DA'91 regering zal als prioriteit hebben het oprichten van een onafhankelijke verkiezingsautoriteit. Dit zal het onafhankelijke en Vrije karakter aanzienlijk verbeteren. Voorts zal het een cruciale bijdrage leveren aan het daadwerkelijk objectief voorbereiden, oordelen en deelnemen aan verkiezingen. De transparantie en het gevoel dat zaken eerlijk verlopen zal hierdoor ontzettend verhoogd worden.
- De DA'91 regering zal samen met de DNA relevante wetgeving ontwikkelen die de autonomie van deze autoriteit waarborgt, en de neutraliteit en objectiviteit garandeert middels de noodzakelijke checks and balances.

❖ Benoemingen op basis van vastgestelde profielen:

- Een DA'91 regering gaat voor het voeren van beleid en het nemen van besluiten die alle burgers ten goede komen. Dat betekent dat de besluiten en beleidsvoering gebaseerd moeten zijn op relevante kennis, ervaring en inzicht. Deze zullen vast onderdeel zijn van de profielen die partij zal hanteren bij de selectie van functionarissen voor alle openbare ambten.
- Een DA'91 regering zal bij elke stap en besluit corruptie bestrijden. Nepotisme in de zuivere betekenis van het woord, zal niet getolereerd worden. Benoemingen zullen getoetst worden aan de profielen en de toets voor nepotisme en vriendjespolitiek. Er zal steeds gekozen worden voor professionalisme boven amateurisme.

Hervormingen in het Verkiezingsproces

❖ Gescheiden verkiezingen:

- DA'91 regering zal ertoe overgaan om de verkiezingen voor De Nationale Assemblée te scheiden van het moment van de verkiezingen voor de regionale organen, de district- en ressortraden. Er zal tussen deze twee verkiezingen 2 jaar zitten. Dit creëert een moment van tussentijdse evaluatie van regeringsprestaties via lokale verkiezingen (verkiezingen voor districten- en ressortraden). En eveneens biedt het de kiezer de ruimte om steeds scherp te focussen op de vereisten van de instituten waar men voor naar de stembus gaat.
- De gescheiden verkiezingen bieden ook de ruimte dat er scherpere focus wordt gelegd op lokale kwesties tijdens districten- en ressortradenverkiezingen om de kwaliteit van lokaal bestuur te verbeteren.
- Voorts zal een DA'91 regering met de Grondwet vervanging introduceren dat District Commissarissen rechtstreeks gekozen worden in hun district. Dit zal de band tussen de district bewoners en hun DC aanzienlijk verstevigen. De district ontwikkeling komt dichterbij in handen en invloed van eigen kiezers en de decentralisatie van bestuur wordt veel effectiever.

Harde aanpak corruptie Inrichting van een onafhankelijk Anti-Corruptie Instituut

- Een DA'91 regering zal ertoe overgaan het Surinaams Anti-Corruptie Instituut te introduceren. Aan de basis van dit Instituut zal wetgeving zijn en het Instituut zal een vast budget hebben. Het instituut zal o.a. belast zijn met het onderzoek naar corruptie. Teneinde dit goed te doen verlopen zullen de verschillende verantwoordelijkheden die nu bij verschillende instituten liggen in samenspraak met deze instituten worden gesynchroniseerd en geplaatst onder de leiding van het anti-corruptie instituut. Het Instituut zal zich voorts richten op het ontmoedigen van corruptie evenals het monitoren en voorstellen van relevante wetgeving en procedures om zo een stapje voor te zijn op het crimineel netwerk. Het Anti-Corruptie Instituut zal jaarlijks haar bevindingen presenteren aan de samenleving.
- Aanscherpen van de bestaande Anti-Corruptie wetgeving en wel zodanig dat er geen leemten zijn om corruptie ongestraft te doen plaatsvinden.
- Het opzetten van een systeem van snelrecht via anti-corruptie tribunalen met ondersteuning van internationale en regionale organisaties. Het e.e.a. op basis van verdragen waar Suriname reeds deelgenoot van is zoals het VN Verdrag tegen Corruptie.

Deze tribunalen zullen de reeds bekende corruptiezaken uit de recente geschiedenis aanpakken.

- De DA'91 fractie in DNA zal een wet indienen ter regulering van de financiering van politieke organisaties. Voorts zal de Kiesregeling gewijzigd worden met dien verstande dat de waarborgsom eruit verwijderd zal worden.
- Duidelijke richtlijnen met betrekking tot nepotisme zullen bij elke benoeming gehanteerd worden. Dit betekent dat familieleden van functionarissen niet benoemd kunnen worden in functies waar zij:
 1. Niet voor gesolliciteerd hebben en daarbij onderdeel zijn geweest van een sollicitatieprocedure geleid door anderen dan hun familie en
 2. Waar zij de bewezen basis capaciteit niet voor hebben en niet voldoen aan de bestaande normen en
 3. Waarbij zij zullen rapporteren aan hun bloedverwanten of aanverwanten
Hetzelfde geldt voor het verkrijgen van gunningen vanuit de overheid, waarbij geen gunningen verkregen kunnen worden van commissies of instanties waarbij bloed- en aanverwanten de doorslaggevende beslissing nemen.
- De Wet Openbaarheid van Bestuur zal overal waar nodig worden aangescherpt en in uitvoering gaan teneinde daadwerkelijke transparantie in overheidshandelen te verkrijgen
- De melkorfwetgeving met betrekking tot de vrijheid van meningsuiting zal worden verwijderd uit onze wetgeving
- **Artikel 140** zal uit de huidige Grondwet verwijderd worden. Hetgeen betekent dat er niet langer toestemming van DNA vereist is voor het verhoren/vervolgen van politieke gezagsdragers
- De bescherming van Klokkeluiders middels serieuze wetgeving zal tot de prioriteiten behoren.
- Alle openbare registers zullen met elkaar verbonden worden om zo te allen tijde een volledig overzicht te kunnen hebben van bezit, belang en handelen in de publieke sfeer.
- De uitvoeringswet behorende bij het Enquête recht van DNA leden zal binnen de eerste 6 maanden van aantreden van de DA'91 fractie worden Ingediend.

Fase 2: 2028 - 2030

Consolidatie van integriteit en goed bestuur

Versterken van Transparantie en Verantwoording

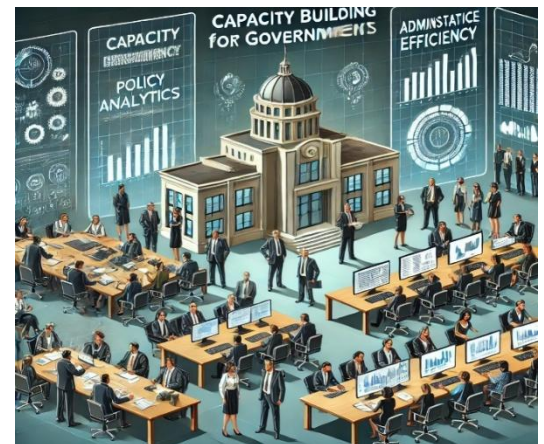
DA'91 regering zal in de tweede fase van de regeerperiode overgaan tot consolidatie van het gewijzigd en verbeterd systeem van bestuur.

- De DA'91 regering zal de verdere versterking en voortgaande introductie doen van openbare rapportagesystemen waarin bestuurders jaarlijks verantwoording afleggen aan de bevolking. Dit middels o.a. een sterke effectuering van de Wet Openbaarheid van Bestuur en een goed functionerende Ombudsman.
- De DA'91 regering zal zich erop toelagen alle instituten van Staat te voorzien van een controle- en beroepsinstantie waar burgers hun klachten en suggesties op deugdelijke wijze worden afgehandeld.

Capaciteitsversterking van Bestuursorganen

DA'91 zal het nationaal integriteitsplan implementeren om zodoende een zekere algemene norm van bestuurlijke integriteit tot stand te brengen binnen alle instituten. Teneinde de burger centraal te laten staan bij de volledige dienstverlening vanuit de overheid zullen o.a. de volgende acties worden ondernomen:

- Een DA'91 regering zal er o.a. overgaan tot het implementeren van regelmatige trainingen voor ambtenaren en politici om ethisch leiderschap en integriteit te bevorderen.
- De DA'91 regering zal middels het inzetten van digitalisering en digitale hulpmiddelen de transparantie verhogen binnen de processen van het overheidsapparaat en zo dit apparaat moderniseren en dichter bij de samenleving brengen.

Bewustwording en Burgerparticipatie

DA'91 is overtuigd dat alleen met een samenleving die zich volledig bewust is van haar rechten, hoe die in te zetten en hoe die te verdedigen positieve ontwikkelingen vorm kunnen krijgen en in stand gehouden kunnen worden. De burger staat centraal en zal de kracht moeten ontwikkelen om een samenleving te bouwen die eerlijk, rechtvaardig en open is. Een DA'91 regering zal daarom o.a. de volgende acties stimuleren en/of initiëren:

- Middels het Nationaal Integriteitsplan zullen zowel de Overheid, NGOs, het Bedrijfsleven en overige maatschappelijke organisaties verenigd de nationale bewustwording met betrekking tot de centrale waarden voor goed bestuur verder uitrollen over ons grondgebied.
- Het stimuleren van burgerparticipatie door een voortgaande effectieve inzet van onze regionale organen, evenals het instellen van een nieuwe gewoonte waarbij onze burgers toegang hebben tot onze DNA om daar hun ideeën aan het totale college te presenteren, en het stimuleren en bevorderen van dialoog en inspraak bij beleidsvorming middels het hanteren van FPIC, vooral binnen de Inheemse- en Tribale Leefgemeenschappen. Een DA'91 regering zal tevens als vast onderdeel in ons onderwijs curriculum op alle niveaus introduceren het vak Burgerschapszin. In de tweede fase van de DA'91 regering zullen hiervan reeds de eerste resultaten zichtbaar zijn.

Schoon en goed bestuur

Een DA'91 regering zal in deze fase de basis gelegd in de eerste fase voor corruptiebestrijding consolideren. Het onderzoek en waar gerechtigd de vervolging en terugvordering van staatsmiddelen zal voortgaan, terwijl de nadruk meer en meer zal komen op de ontmoediging tot corrupt handelen en het belonen van goed gedrag.

- De DA'91 regering zal voortgaan om alle korpsen o.a. de douane en de politie te belonen voor goed gedrag en de instituten zodanig uitrusten dat transparantie in alle processen vereist is.
- Middels wetgeving en incentives zal het bedrijfsleven ondersteund worden in het niet meedoen en/of stimuleren van corruptief handelen.
- Het anti-corruptie instituut zal op basis van de ervaring in de eerste helft van de regering versterkt worden.
- Ons onderwijs curriculum zal versterkt worden met het vak Integriteit en Goed bestuur. Het belonen van goed gedrag binnen alle instituten en het benoemen op basis van profielen en de anti-nepotisme wetgeving zal versterkt en verdiept worden.

Conclusie:

*De Kracht van DA'91
DA'91 positioneert zich als een partij die staat voor integriteit, hervorming en vooruitgang. Onze voorgestelde hervormingen zijn erop gericht om Suriname sterker, transparanter en democratischer te maken. Met een duidelijke visie op goed bestuur en een onwrikbare toewijding aan rechtvaardigheid en transparantie, blijft DA'91 een baken van hoop en verandering voor alle Surinamers. Wij nodigen alle burgers uit om deel te nemen aan dit gesprek en samen te werken aan een eerlijker en rechtvaardiger Suriname.*

Hoofdstuk 7: Inheems en Tribalen

2025 - 2028

- Gemeenschapsontwikkeling
- Huisvesting en infrastructuur
- Educatie en Training
- Gezondheid en Herstel
- Wettelijke grondslagen en processen

2028 – 2030

- Verzekerde Grondrechten en Economische Stabiliteit
- Duurzame infrastructuur
- Cultureel Behoud en Participatie

Missie

DA'91 streeft naar een vernieuwd en duurzaam partnerschap met de inheemse en tribale gemeenschappen van Suriname. Onze missie is gericht op inclusieve ontwikkeling, erkenning van rechten, en verbetering van levenskwaliteit, met respect voor cultuur en tradities.

Visie

Onze visie is een rechtvaardig Suriname waarin inheemse en tribale gemeenschappen volledig en gelijkwaardig kunnen deelnemen aan de nationale ontwikkeling. Wij streven naar een samenleving waar hun rechten zijn gewaarborgd en hun unieke bijdragen worden gewaardeerd als onmisbare pijlers van onze nationale identiteit.

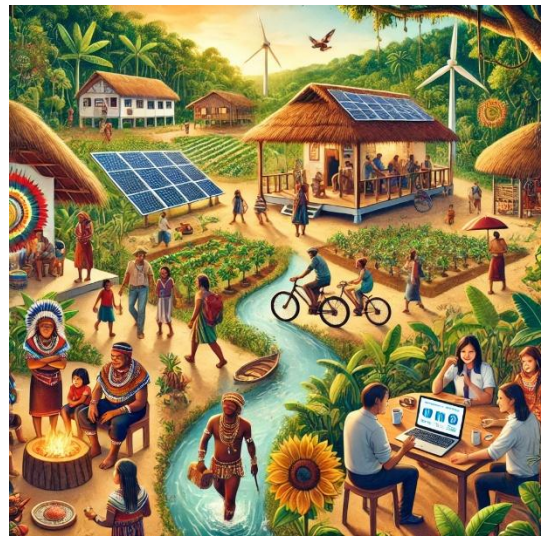
Fase 1: 2025 – 2028

Basis leggen voor inclusieve ontwikkeling

In de eerste fase van de DA'91 regering zal de basis gelegd voor een hernieuwde ontwikkeling en groei van onze samenleving. Zodanig dat iedereen meedoet en niemand vergeten wordt of uitgesloten van mogelijkheden voor de realisatie van zijn/haar eigen persoonlijke wensen voor ontwikkeling en groei. Om hier effectief inhoud aan te geven zullen o.a. de volgende sectoren/aspecten extra aandacht hebben:

Gemeenschapsontwikkeling

DA'91 is overtuigd dat sterke burgers sterke gemeenschappen vormen en dat sterke gemeenschappen een sterke natie realiseren. Daarom zullen de volgende acties worden ondernomen:

❖ **De wettelijke erkenning van Dorpsbesturen:**

- Middels de wettelijke erkenning en versterking van de bevoegdheden van dorpsbesturen voor volwaardige participatie in nationale ontwikkeling, wordt er een solide basis gelegd voor het democratisch en actief betrekken van de burgers in de verschillende gemeenschappen om hun eigen ontwikkeling vorm te geven en in de uitvoering daarin gekend te worden en actief te participeren.

❖ **Participatieve besluitvorming:**

- Middels de effectieve inzet van de bestaande regionale structuren en met de inclusie van lokaal actieve organisaties en burgers zal gestimuleerd worden dat er naast de dorpsbesturen lokale adviesraden met representatieve deelname worden georganiseerd. Deze zullen de dorpsbesturen en gemeenschappen ondersteunen in de besluitvorming
- Het wettelijk verplicht stellen van het hanteren van de FPIC (Free, Prior and Informed Consent) -verplichting voor alle activiteiten in de gebieden van met name de Inheems en Tribalen.

❖ ***Kennisoverdracht:***

- Faciliteren van kennisdeling en toegang tot educatieve middelen door middel van o.a. internetverbindingen en verbeterde infrastructuur evenals passagier transport routes.
- Een DA'91 regering zal een nationaal cultuurprogramma ondersteund met een Cultuurfonds lanceren. Binnen de Inheemse- en Tribale gemeenschappen zal dit Cultuurprogramma o.a. ondersteuning bieden aan organisaties en activiteiten voor taal- en cultuurbehoud.

Huisvesting en Infrastructuur

Huisvesting is essentieel, ook in onze Inheemse- en Tribale gemeenschappen. DA'91 wenst daar waar nodig samen met de gemeenschappen o.a. uitvoering te geven aan het volgende:

❖ ***Duurzame huisvesting:***

- Een DA'91 regering zal landelijk en ook in deze specifieke gebieden stimuleren tot het ontwikkelen van milieuvriendelijke woningen die aansluiten bij de tradities van de gemeenschappen.

❖ ***De garantie voor de aanwezigheid van de basisvoorzieningen:***

- Een DA'91 regering zal duurzaam investeren in de benodigde infrastructuur voor schoon drinkwater, sanitaire voorzieningen, elektriciteit en goede toegangswegen.
- Het DA'91 beleid stelt centraal het vergroten van de zelfredzaamheid van de gemeenschappen evenals het versterken van de onafhankelijkheid en ownership van de eigen ontwikkeling. In dit kader zal er zo vaak als mogelijk uitvoering gegeven worden aan het in staat stellen van de gemeenschappen om zelfstandig de gehanteerde systemen voor energie- en watervoorziening te onderhouden.

❖ ***Bereikbaarheid:***

DA'91 is overtuigd dat een goede, gestructureerde en regelmatige verbinding van de verschillende gebieden onderling en met de hoofdstad een positieve invloed zal hebben op de ontwikkeling en ontwikkelingssnelheid. In dit kader zal een DA'91 regering prioriteit geven aan:

- Het upgraden van airstrips naar strategische niveaus.
- Na uitvoering van haalbaarheidsstudies overgaan tot de opzet van een landelijk spoorwegnetwerk.
- In samenspraak met de huidige verzorgers van Openbaar Vervoer overgaan tot de ontwikkeling en implementatie van een efficiënt en betaalbaar openbaar vervoerssysteem.

Educatie en Training

Een DA'91 regering heeft als hoogste doel het bouwen aan een onafhankelijk, ontwikkelde, kritische en moderne samenleving. Onderwijs, zowel formeel als informeel, is in dit traject de hoogste prioriteit. Daarom zal een DA'91 regering nadruk leggen op:

- ❖ Structureel verhogen en verbeteren van de toegankelijkheid van Onderwijs:
 - De DA'91 regering zal waar nodig overgaan tot het uitbreiden van scholen en opleidingscentra in gebieden die nu nog verstoken zijn van de noodzakelijke onderwijsinstellingen en faciliteiten. Dit zal aansluiten op de virtuele snelweg die aangelegd zal worden over het gehele grondgebied van Suriname.

- ❖ Cultureel aangepast en in het onderwijs:

DA'91 wenst de potentie van Suriname om uit te groeien tot een sterke natie volledig tot wasdom brengen. Aan de basis hiervan ligt het verweven van alle aanwezige culturen tot een sterk cultureel product. Voorts vereist het dat elke burger van het land bekend is met elkanders cultuur en deze waardeert en respecteert. Om dit doel te bereiken zal een DA'91 regering o.a.:

- Overgaan tot het ontwikkelen van lesmateriaal in lokale talen en op basis van culturele context daar waar het in het belang is van een versterkte educatie
- Cultuuronderwijs vast onderdeel maken van het curriculum binnen onze onderwijsinstellingen.

❖ Virtuele ontsluiting:

DA'91 wenst dat elke burger zijn/haar talenten volledig ontwikkelt. Hiervoor is het nodig dat elke burger toegang en gebruik maakt van de formele en informele onderwijsmogelijkheden. De uitgestrektheid van ons land en de geografische inrichting evenals de gebrekkige infrastructuur momenteel kan als een uitdaging dienen in deze. Daarom zal een DA'91 regering prioriteit geven aan:

- Het aanleggen van digitale infrastructuur voor onlineonderwijs. Deze digitale snelweg moet het geheel land digitaal verbinden en alle onlinediensten binnen het bereik van elke burger brengen. Onderwijs, gezondheidszorg en ondernemerschap zijn de prioriteitsgebieden om gebruik te maken van deze technologische ontwikkeling.

❖ Beroepsgerichte training:

Teneinde een versnelde ontwikkeling vorm te geven is het cruciaal dat elke burger waar die zich ook bevindt zijn/haar talenten kan ontwikkelen. Hieronder vallen vooral de beroepsgerichte opleidingen en trainingen. Voor vele burgers is het cruciaal zo snel mogelijk aan de bak te kunnen komen middels ontwikkeling van een specifieke vaardigheid. Speciaal voor deze groep burgers zal een DA'91 regering stimuleren dat er o.a.:

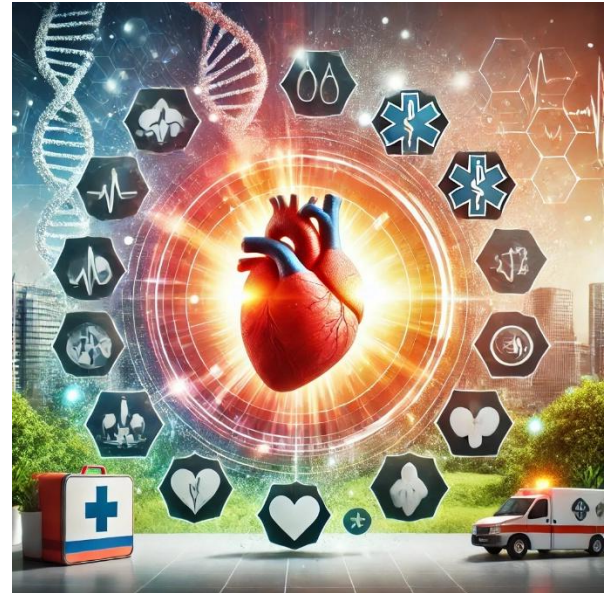
- Een decentralisatie plaatsvindt in de aanbidding van de beroepsgerichte trainingen zoals reeds door o.a. SAO wordt aangeboden. Het zal gestimuleerd worden om ter plaatse dergelijke trainingen aan te bieden voor het zo snel mogelijk verwerven van economische zelfstandigheid.

Gezondheid en Herstel

DA'91 geeft prioriteit en hecht groot belang aan gezonde burgers. Een DA'91 regering zal investeren in alle drie de hieronder gebieden:

❖ Primaire zorgvoorzieningen:

- Een DA'91 regering zal de primaire gezondheidszorg zo dicht mogelijk bij de burger brengen overal op ons grondgebied. Hiertoe zal in samenspraak met de betrokken instituten overgegaan worden tot het opzetten van mobiele klinieken. Voorts zullen erin gebieden die zich daartoe lenen gezondheidscentra worden opgezet die geclusterde gebieden bedienen met uitgebreidere diensten dan mobiele klinieken.

❖ Preventieve gezondheidszorg:

- Een DA'91 regering is overtuigd dat door het al vroeg aanleren van een gezonde leefstijl, er niet alleen veel kosten uitgespaard worden in de toekomst, doch dat het ook leidt tot een gelukkigere, gezondere en productievere samenleving. Teneinde hier uitvoering aan te geven zal een DA'91 regering investeren en stimuleren dat er prioriteit wordt gegeven aan:
 - Het opleiden van lokale voorlichters voor gezonde voeding, hygiëne en ziektepreventie.
 - In het curriculum van alle onderwijsinstellingen er aandacht besteed wordt aan 'healthy lifestyles' zowel in theorie als praktijk.
 - De inrichting van woonbuurten en leefomgeving zodanig is dat er voldoende beschikbare ruimte is voor gezonde recreatie activiteiten voor alle leeftijden. Het instellen van buurtcentra met daaraan gekoppeld jeugdleiders is daarbij prominent.

❖ Psychosociaal welzijn:

DA'91 staat voor een samenleving waarbij een gezonde geest huist in een gezond lichaam. Een DA'91 regering zal beleid uitvoeren in de gezondheidssector dat zich erop richt deze doelstelling overal en voor iedere burger te behalen. Onze samenleving heeft als geheel vele schokkende en traumatische gebeurtenissen moeten ervaren. Erkend moet worden dat onze Inheemse en Tribale samenlevingen vaak nog geplaagd worden door de verwerking van historisch aangedaan leed. Voor een volwaardige participatie is noodzakelijk dat ook dit leed op een juiste manier wordt verwerkt. Een DA'91 regering zal daarom investeren in en ondersteuning verlenen aan initiatieven die o.a. tot doel hebben maar niet gelimiteerd zijn tot:

- Het ontwikkelen van programma's voor trauma- en stressverwerking met aandacht voor historische onrechtvaardigheden.

Wettelijke Grondslagen en Processen

❖ Rechtszekerheid:

Elke burger van ons land verdient een gevoel van veiligheid en zekerheid te genieten wanneer het gaat om zijn/haar woon- en verblijfplaats. Dit geldt ook voor onze Inheemsen en Tribalen. Een DA'91 regering zal zich daarom bijzonder inzetten voor de realisatie van processen die o.a. leiden tot:

- Het versnellen van de verkrijging van titels op het land en de daarbij behorende collectieve eigendomsrechten.
- De DA'91 DNA fractie zal als prioriteit bij het aantreden in DNA een grondwetswijzigingsvoorstel indienen ter wijziging van onze Grondwet waarbij de collectieve rechten ook een plek krijgen binnen ons rechtssysteem.

❖ Capaciteitsopbouw:

DA'91 wenst dat elke burger van ons land in staat is de eigen ontwikkeling te dragen. Dit geldt in het bijzonder in het daadwerkelijk profijt hebben van en gebruik maken van de toe te kennen grondenrechten. In het kader hiervan zal een DA'91 regering specifiek investeren in, evenals ondersteuning geven aan organisaties en instituten die willen bijdragen aan het versterken van de capaciteiten van de doelgroep behorende bij de grondenrechten en decentralisatie van bestuur. Hierbij wordt o.a. prioriteit gegeven aan:

- Training van relevante deskundigen w.o. advocaten en rechters in inheemse en tribale rechten.

❖ Inclusieve wetgeving:

Geen enkele burger mag zich uitgesloten voelen van de samenleving, noch uitgesloten worden van de ontwikkelingskansen die geboden zullen worden door een DA'91 regering. DA'91 fractie in DNA zal daarom als prioriteit hebben om over te gaan tot o.a.:

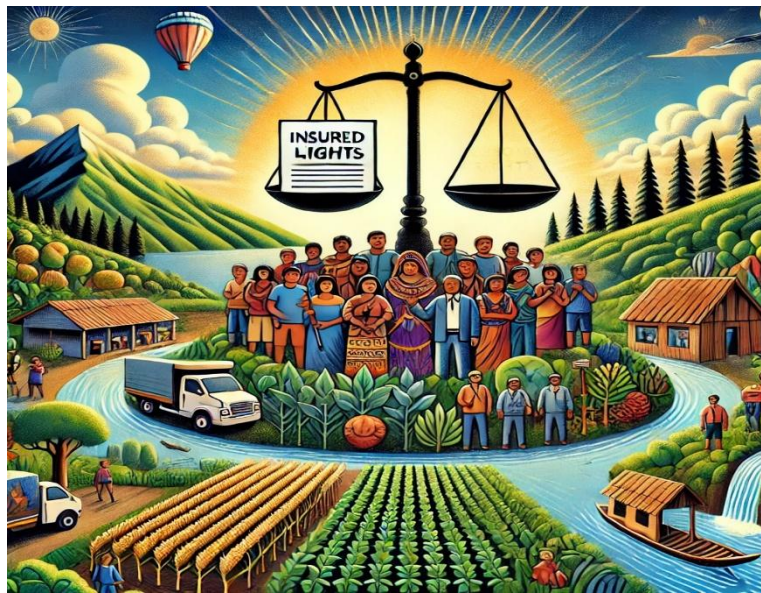
- Een radicale herziening en implementatie van wetgeving in samenspraak met de betrokken gemeenschappen teneinde recht te doen aan de unieke positie van deze burgers van ons land.

Fase 2: 2028 - 2030

Verzekerde Grondenrechten en Economische Stabiliteit

Consolidatie en vooruitgang

Het ingezette proces in de eerste fase zal in de tweede fase van een DA'91 regering worden geconsolideerd. Na goede monitoring en evaluatie van de tot dan toe geboekte resultaten en waargenomen uitdagingen, zullen de noodzakelijke acties ondernomen worden teneinde te komen tot o.a.:

❖ Een duurzame bescherming van Landrechten:

De toepassing van de toegekende grondenrechten en het proces van capaciteitsopbouw zullen in deze fase geconsolideerd worden. De gemeenschappen zullen hierna volledig in staat moeten zijn zelfstandig hun rechten te genieten, te beschermen en te gebruiken.

- Hiertoe zal een DA'91 regering de nodige acties ondernemen die moeten leiden tot een duurzame formalisering en bescherming van de traditionele eigendomsrechten.

❖ Duurzame economische modellen:

Het ingezette proces in de eerste fase om de gemeenschappen economisch zelfstandig te maken, zal voortgezet en geconsolideerd worden in de tweede fase van een DA'91 regering. Hierbij zal de nadruk liggen op het versterken van de gemeenschappen in het zelf exploiteren van de in de leef- en woonomgeving aanwezige hulpbronnen en economische ontwikkelingsmogelijkheden. Hierbij zal een DA'91 regering ondersteuning geven aan o.a.:

- Het stimuleren van ecotoerisme, ambachtelijke productie en kleinschalige landbouw. Bij de laatste zal gestimuleerd worden dat er zoveel mogelijk verwerking plaatsvindt van de grondstoffen tot minimaal (half) fabricaten zodat er een hogere waarde voor verkregen wordt.

❖ Sociale programma's:

De zwakste schakels binnen de Inheemse en Tribale gemeenschappen zullen evenals overal elders op het Surinaamse grondgebied mogen rekenen op de gepaste ondersteuning vanuit de DA'91 regering. De gedachte dat een steuntje in de rug moet leiden tot meer zelfstandigheid is hierbij ook leidend. Voor deze gemeenschappen zullen de sociale programma's zodanig worden aangepast dat het praktisch en functioneel is binnen de eigen gemeenschap. DA'91 regering zal zich daarbij toeleggen op o.a.:

- Het creëren van programma's die inkomensgarantie bieden in tijden van nood en tegelijkertijd de burgers vaardigheden en mogelijkheden om zover mogelijk toekomstige uitdagingen zelfstandig te kunnen overbruggen.

❖ Duurzame Infrastructuur:

DA'91 is overtuigd dat ook onze Inheemse en Tribalen niet veroordeeld mogen zijn tot het moeten leven op traditionele wijze. Voor welke leefwijze of leefstijl gekozen wordt is een vrije keuze van elke burger. Centraal staat wel dat er vanuit de Groene Strategie steeds respect, behoud en bescherming gegeven wordt aan de leefomgeving en het leefmilieu. Hiertoe zal een DA'91 regering zich bedienen van o.a.:

❖ Groene oplossingen:

- In het aanleggen, renoveren en verbeteren van de bestaande infrastructuur in de betreffende gebieden zal een DA'91 regering ondersteuning geven aan infrastructurele projecten wanneer deze als basis hebben het implementeren van milieuvriendelijke technologieën, waarbij ook zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van lokaal aanwezige materialen en hulpbronnen.

❖ Lokale werkgelegenheid:

Onze Inheemse en Tribale gemeenschappen wensen op eigen benen te staan. Dit sluit helemaal aan bij de visie van DA'91 voor elke Surinaamse burger. Daarom zal een DA'91 regering zich steeds beijveren om o.a.:

- De Inheemse en Tribale gemeenschappen volledig te betrekken bij de ontwikkeling van de infrastructuur ter plekke evenals het onderhoud daarvan.
- Een DA'91 regering zal ook elke actie zowel privaat als publiek die tot doel heeft de ontwikkeling en versterking van lokaal ondernemerschap en vakmanschap

❖ Cultuur Behoud en Participatie:

Een belangrijk deel van de kracht van onze samenleving schuilt in de waarden die wij ontleen aan onze multiculturaliteit. Een DA'91 regering zal zich daarom ook erop toeleggen om o.a. te investeren en te stimuleren dat:

❖ Taal en Tradities:

Taal is een belangrijk aspect van cultuur, terwijl tradities verschillende generaties binnen een gemeenschap met elkaar verbinden. Dit is aan de basis van een harmonische samenleving. DA'91 hecht hier ontzettend veel waarde aan. Daarom zal:

- Een DA'91 regering ondersteunen de ontwikkeling en uitvoering van programma's voor taalbehoud en traditionele ambachten.

❖ Nationale integratie:

Natievorming is centraal in de visie van DA'91 voor Suriname. Daarom is het van belang dat gemeenschappen hun zelfstandigheid realiseren terwijl zij tegelijkertijd een steeds grotere verbondenheid ontwikkelen zowel onder elkaar als met de totale Surinaamse samenleving. Daarom zal een DA'91 regering o.a.:

- Programma's, projecten en acties stimuleren die tot doel hebben de uitwisseling tussen gemeenschappen verspreid over ons grondgebied met als resultaat versterking van het wederzijds begrip, te bevorderen.

Conclusie:

Gelijkwaardig Partnerschap voor Duurzame Ontwikkeling DA'91 zet zich in voor een nieuw tijdperk van samenwerking met inheemse en tribale gemeenschappen. Door te investeren in hun rechten, cultuur en economische vooruitgang bouwen wij aan een rechtvaardiger en sterker Suriname. Dit partnerschap vereist respect, betrokkenheid en daadkracht. DA'91 is vastberaden om deze visie te realiseren en nodigt alle Surinamers uit om samen te werken aan een inclusieve en duurzame toekomst.

Hoofdstuk 8: Een Innovatieve Buitenlandse Politiek

2025 – 2028

- Nieuwe Richtingen in Suriname-Caricom Relaties
- Een Andere Kijk op de One China Policy
- Definitieve Aanpak van Grenskwesties
- Optimalisatie van Olie-Inkomsten

2028 -2030

- Versterkte Participatie in de Amerika's
- De Rol van de Diaspora en Dubbele Nationaliteit
- Multilaterale Fora en Beleidsvorming
- Inzet van Strategische Diplomatieke instrumenten
- Nauwere Banden met Bevriende Naties

Missie

DA'91 streeft naar een proactief, strategisch en innovatief buitenlands beleid dat gericht is op het versterken van de positie van Suriname in de regio en daarbuiten. Door diplomatie, economische samenwerking en multilaterale betrokkenheid te bevorderen, streven wij naar duurzame groei en stabiliteit voor toekomstige generaties.

Visie

Onze visie is een Suriname dat actief en pragmatisch samenwerkt met regionale en internationale partners, haar nationale belangen beschermt en bijdraagt aan een stabiele, rechtvaardige en welvarende wereldorde. DA'91 ziet buitenlandse politiek als een krachtig middel om economische vooruitgang en nationale veiligheid te waarborgen.

Fase 1: 2025 - 2028

Strategische herpositionering en versterking van regionale samenwerkingen

Nieuwe Richtingen in Suriname-Caricom Relaties:

De Caricom met haar 15 miljoen inwoners kan nog steeds een goede afzetmarkt zijn voor Surinaamse producten. De bestaande barrières moeten efficiënt en effectief worden weggemaakt en onze handelingen moeten zich baseren op reciprociteit/wederkerigheid. Een DA'91 regering zal daartoe overgaan, door:

- Het effectief bevorderen van economische integratie en handelsbevordering binnen de Caricom.
- Initiëren en versterken van technologische en wetenschappelijke samenwerkingen om innovatie en duurzame ontwikkeling te stimuleren. Hierbij zullen ook onze onderwijsinstellingen en het relevant bedrijfsleven een bijzondere rol vervullen.
- Een DA'91 regering zal duidelijke voorwaarden voor samenwerkingsprojecten stellen om wederkerigheid en nationale belangen te waarborgen.
- De kwestie Tigri, ons grensdispuut met Guyana, zal weer op de Caricom Agenda geplaatst worden.

Een Andere Kijk op de One China Policy:

DA'91 staat voor een gebalanceerde buitenlandse politiek. Daarbij hoort dat Suriname open staat voor zowel de Volksrepubliek China als Taiwan. Daarom zal een DA'91 regering overgaan tot:

- Het beleid ten aanzien van de Volksrepubliek China en Taiwan herzien. De One China Policy zal niet leidend zijn, doch het belang van Suriname.
- Het opstarten van gesprekken met Taiwan teneinde vast te stellen welke mogelijkheden er aanwezig zijn voor economische betrekkingen met Taiwan evenals voor technologische kennisoverdracht en directe investeringen.
- Een DA'91 regering zal diplomatieke banden handhaven met beide entiteiten door middel van een evenwichtige en pragmatische aanpak. Het e.e.a. kan resulteren in het openen van een commercial office door Taiwan in Paramaribo

Definitieve Aanpak van Grenskwesties:

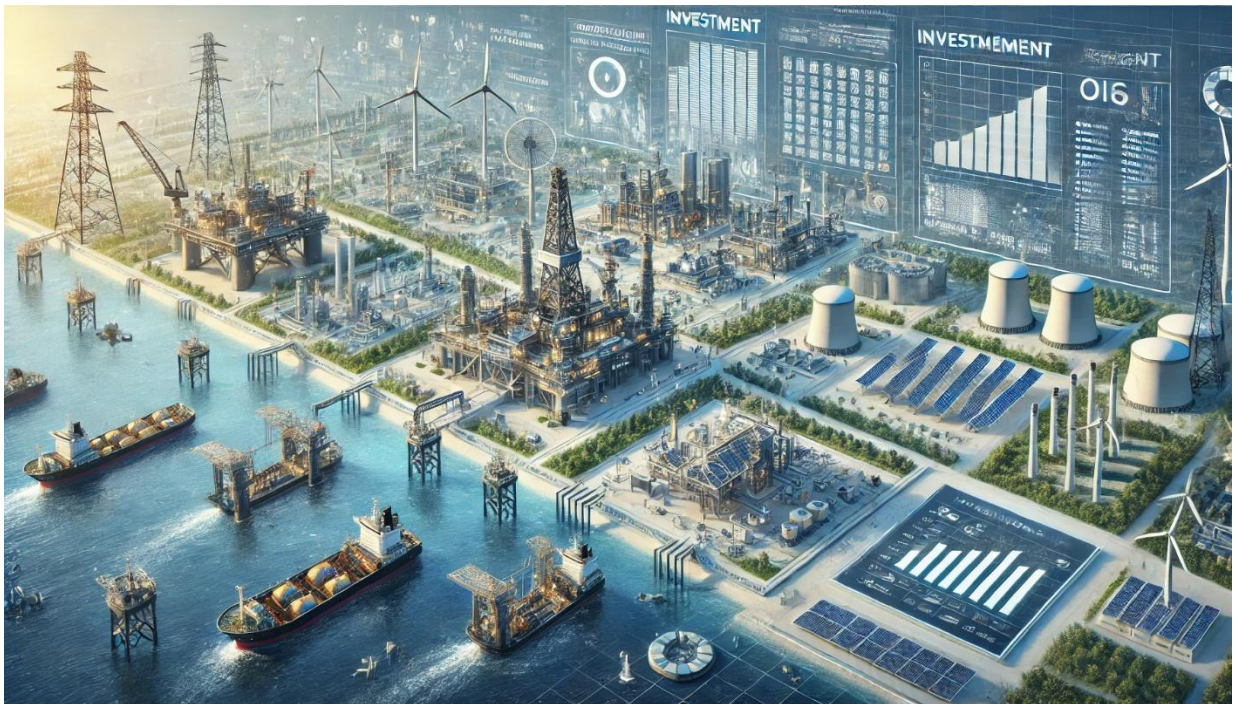
DA'91 is overtuigd dat duurzame ontwikkeling alleen een echte kans van slagen heeft wanneer onze samenleving exact weet waar ons grondgebied begint en waar het eindigt. Voor een DA'91 regering is het dus van de hoogst prioriteit na 50 jaar definitieve duidelijkheid te hebben in onze landsgrenzen. Daarom zal een DA'91 regering direct ertoe overgaan om:

- Het doen bevestigen/vaststellen van grenzen met Guyana op basis van internationaal recht. Hierbij zal de reserve door Suriname gemaakt, worden opgeheven.
- Het voorkomen van agressieve en invasieve acties langs de Surinaamse grens. Er zal prioriteit gegeven worden aan het beschermen van de territoriale integriteit. Hierbij zullen patrouilles van het leger en het installeren van een hoofdkwartier in het Tigri gebied tot de te verwachten acties behoren.
- De modernisering van ons leger en al hetgeen dat valt onder defensie evenals de versterking van de verschillende defensieonderdelen om grensbewaking en nationale veiligheid te waarborgen.
- Overgaan tot de inzet van moderne technologieën, zoals drones en bewakingssystemen, om de effectiviteit van grensbewaking te vergroten.
- Een DA'91 regering zal niet eerder gezamenlijke projecten met Guyana voortzetten of initiëren dan nadat de grenskwestie volledig is afgehandeld en Suriname de garantie heeft dat er respect zal worden opgebracht voor de grenzen van ons land.

Optimalisatie van Olie-Inkomsten:

De geraamde inkomsten uit de olie en gasector kunnen, indien verantwoord ingezet, zowel een verlichting betekenen voor de samenleving nu als een garantie voor voortgaande ontwikkeling voor de generaties die hierna komen. Tegelijkertijd moet het besef er zijn dat in geldinstroom eindig is en dat er reeds aanspraken van schuldeisers zijn gelegd op een deel van de inkomsten. DA'91 is overtuigd dat deskundig, eerlijk en verantwoord management van de inkomsten het enige is dat garandeert dat elke burger van ons land zal profiteren van de opbrengsten van deze hulpbron. Daarom zal een DA'91 regering zich inzetten voor:

- Dat de geraamde olie-inkomsten van \$7 miljard in de eerste vijf productie jaren maximaal rendement opleveren voor de ontwikkeling van Suriname. Dit middels het definitief en controleerbaar vaststellen hoe de ontvangsten worden ingezet ter ondersteuning van de begroting, betaling van de schulden en het spaarfonds.
- Waar de ontvangsten worden ingezet het gaat om investeringen in duurzame projecten en infrastructuur om de impact van deze inkomsten voor toekomstige generaties te waarborgen.

- De huidige wet spaar- en stabilisatiefonds ernstig versterken door met name de voorzieningen te treffen die de samenleving moeten beschermen tegen onverantwoord beheer en corruptie. Hiertoe zal o.a. duidelijk worden vastgelegd dat slechts de verdiensten van de belegging van de ontvangen inkomsten, deels (volgens een vast percentage) mogen worden ingezet ter ondersteuning van de begroting. Hierbij gelden de investeringsprioriteiten onderwijs, gezondheidszorg, infrastructuur en veiligheid. Voorts zullen een of meerdere revolving funds deel gemaakt worden van het fondsbeheer van de olie- en gasinkomsten. Een van deze fondsen zal de revolving housing fund zijn waarbij burgers die de leeftijd van 21 jaar hebben bereikt en geen eigen woning bezitten, via het fonds daar de fondsen voor kunnen verkrijgen. Evenzo een fonds ter stimulering van de verdere ontwikkeling van de productiesector, met name de veeteelt en bosbouw. Terugbetaling geschiedt binnen een vastgestelde periode.
- Alle gesloten contracten zullen worden versterkt met een duidelijk milieubeschermingsprotocol waarin ook de verantwoordelijkheden bij een mogelijke milieuramp duidelijk zijn ondervangen.
- Het stimuleren van kruisbestuiving vanuit de olie-industrie naar andere sectoren, zoals technologie, logistiek en dienstverlening.
- Het vastleggen van een sterke Local content wetgeving teneinde voorspelbaarheid en toegankelijkheid van de sector te vergroten, werkgelegenheid en verdien capaciteit te spreiden naar alle burgers die kwalificeren.

Fase 2: 2028 - 2030

Consolidatie en versterking van internationale invloed

Versterkte Participatie in de Amerika's

DA'91 staat voor een buitenlandse politiek waarbij Suriname zich niet laat limiteren door grootte en zich slechts laat leiden door het streven zelf boven onze gewichtsklasse mee te doen in de internationale en regionale politiek. Een DA'91 regering zal daarom kiezen om op de ingezette weg in de eerste fase van haar regering voort te borduren op:

- Een veel actievere rol te hebben binnen regionale organisaties zoals de OAS en verscheidene Latijns-Amerikaanse samenwerkingsverbanden. Dit zal tot doel hebben niet alleen ons netwerk als land te vergroten, doch ook versnelde toegang tot markten te verkrijgen, tot technologie en een stevigere positie in multilaterale onderhandelingen bij het aanpakken van lokale uitdagingen die een wereldwijd karakter hebben
- Het bevorderen van toerisme, handel, veiligheidssamenwerking en uitwisseling van kennis en kunde op het gebied van democratisch bestuur, de rechtsstaat en versterken van de eigen samenleving
- Een DA'91 regering zal ervoor kiezen om sterke strategische allianties aan te gaan met relevante landen op het Noord- en Zuid-Amerikaanse continent met het doel de economische en geopolitieke positie van Suriname te versterken en culturele integratie te bevorderen.

De Rol van de Diaspora en Dubbele Nationaliteit:

DA'91 heeft een zeer ambitieuze agenda, de route naar de Nieuwe Republiek, om Suriname te plaatsen op het spoor naar voortgaande duurzame ontwikkeling. Teneinde alvast een basis te leggen voor verdere uitbouw is er kader nodig. De inzet van de Surinaamse diaspora is daarbij van groot belang. DA'91 vindt dat in alle gevallen de inzet van de diaspora een win-win status moet hebben. Daarom zal een DA'91 regering kiezen voor:

- Het mogelijk maken voor het verkrijgen van de dubbele nationaliteit. Dit biedt een zekere veiligheid aan de diaspora die gemobiliseerd zal worden om te investeren in ons land en bij te dragen aan innovatie in verschillende sectoren. Een DA'91 regering is zich bewust dat dit proces de nodige haken en ogen zal hebben zowel in ons land als in Nederland. Daarom zal er gefaseerd gewerkt worden waarbij in de eerste fase van de DA'91 regering er een verdieping zal plaatsvinden van de PSA-regeling, waarbij de nadruk zal liggen op het slechts eenmalig te hoeven aanvragen van de PSA status, de rechtszekerheid van de diaspora evenals het verbinden aan deze status van onmiddellijke toegang tot het bancaire systeem in ons land. Voorts zal er onderzoek zijn naar de status van de zgn. Toescheidingsovereenkomst.
- Middels een speciaal voor het initiëren, monitoren en faciliteren van het diasporabeleid opgezette instantie zal een DA'91 regering in samenspraak met de diaspora die faciliteiten creëren die van node zijn voor een aantrekkelijk klimaat dat de terugkeer van hoogopgeleide Surinamers stimuleert.
- Voorts zal een DA'91 regering kiezen voor een strategische inzet van het PUM-programma hetgeen moet leiden tot het invullen van behoeften in onze samenleving met hoogwaardige kennis en ervaring.
- Een DA'91 regering zal ook structuren scheppen voor het ontwikkelen van programma's voor herintegratie van Surinaamse professionals die terugkeren naar Suriname om een bijdrage te leveren.

Multilaterale Fora en Beleidsvorming:

De multilaterale fora bieden een efficiënt platform bij uitstek om de Surinaamse Internationale Politieke Agenda te introduceren en te realiseren. Een DA'91 regering zal daarom kiezen om:

- De Surinaamse deskundige aanwezigheid op multilaterale fora te versterken. Daarbij zal prioriteit gegeven worden aan o.a. de VN, de OAS, EU-ACP en andere soortgelijke multilaterale instituten.
- In het kader van het creëren van een brede betrokkenheid zal een DA'91 regering een structureel platform creëren met een transparant en inclusief proces voor beleidsformulering in de buitenlandse politiek, waarbij input van experts, maatschappelijke organisaties en de private sector essentieel zijn. De Surinaamse buitenlandse politiek in dienst staan van de totale samenleving.
- Een DA'91 regering zal de bestaande multilaterale samenwerkingen intensiveren teneinde een versnelde duurzame ontwikkeling en economische groei te realiseren voor de totale samenleving.

zal

Ontwikkeling van Strategische Diplomatieke Vertegenwoordigingen:

DA'91 wenst dat Suriname zo sterk mogelijk verbonden is met de wereld, informatie vergaart voor en informatie deelt over onze ontwikkelingen hier te lande. Permanente vertegenwoordigingen zijn heel kostbaar in opzet en onderhoud. Een DA'91 regering zal deze slechts in stand houden op internationaal diplomatieke kruispunten en/of herkomstlanden van onze samenleving. Er zal voorts door een DA'91 regering gekozen worden om o.a. de volgende acties te plegen:

- Een DA'91 regering zal overgaan tot optimale inzet van de Wet op de Buitenlandse Dienst en zo carrièremogelijkheden garanderen voor elke Surinamer die in de buitenlandse Dienst treedt. Voorts zal deze wet worden aangescherpt teneinde te voldoen aan de nationale belangen van Suriname en de Internationale standaarden.
- Het netwerk van ambassades zal geoptimaliseerd worden door strategische locaties te prioriteren die bijdragen aan economische groei en nationale veiligheid.
- Een DA'91 regering zal zeer efficiënt gebruik maken van diplomatieke middelen om de internationale slagkracht van Suriname te vergroten. Hierbij is een bijzondere rol voor Honorair Consuls. Deze onbetaalde diplomatieke krachten zullen wereldwijd op strategische wijze worden ingezet.
- DA'91 zal kiezen om overal waar mogelijk o.a. virtuele ambassades in te stellen. Voorts zal vaker gebruik gemaakt worden van de mogelijkheid tot mede-accreditatie van diplomaten, evenals de zgn. non-residerende ambassadeur.

Nauwere banden met bevriende naties:

DA'91 streeft naar een buitenlands beleid waarbij wij zoveel mogelijk vrienden hebben in de wereld. Toch zal binnen dit beleid een zekere hiërarchie zijn in de prioriteiten. Een DA'91 regering zal in het kader van de nationale veiligheid, nationale economie en vergroting van onze slagkracht extra investeringen plegen qua menskracht, kennis en deskundigheid in o.a.:

- Het verdiepen van samenwerkingen op militair en veiligheidsgebied met de Verenigde Staten van Amerika, Europa (via de NAVO) en andere bondgenoten, met name onze buurlanden Brazilië en Frankrijk.
- Een DA'91 regering zal op alle relevante diplomatieke posten gekwalificeerde militaire attaches plaatsen evenals commerciële/handels attaches voor het versterken van de bilaterale samenwerkingen op veiligheidsgebied en handelsgebied.
- DA'91 regering zal reeds bij het aantreden overgaan tot het officieel verzoek doen voor de vestiging van een agentschap van de Drugs Enforcement Agency in Suriname, DEA.
- De DA'91 regering zal het initiatief nemen om in het kader van verschillende bilaterale en multilaterale verdragen effectief te participeren in het uitbannen van de grensoverschrijdende criminaliteit. Justitiële samenwerking met Nederland/Europa, Brazilië/Zuid-Amerika en de VSA zullen verdiept worden. Hieronder valt ook het wijzigen van de Grondwet zodat de uitlevering van veroordeelde criminelen, ongeacht nationaliteit, mogelijk is.
- Grensbewaking is essentieel in het uitbannen van de criminaliteit. In dit kader zal een DA'91 regering gezamenlijke grenspatrouilles met onze buurlanden Brazilië en Frankrijk initiëren. Voorts zal er waar mogelijk gebruik gemaakt worden van de moderne technologie.
- Een DA'91 regering zal in elke samenwerking inzetten op het versterken economische en technologische samenwerking tot wederzijds voordeel. Voorts stellen wij ons hiermede ten doel versterkte defensiestructuren en modernisering van onze eigen infrastructuur versneld vorm te geven.

Conclusie:

Naar een Leidersrol in de Regio en Daarbuiten

DA'91 is vastberaden om tijdens de regeringsperiode 2025-2030 een bepalende rol te spelen in de transformatie van Suriname 's buitenlandse politiek. Met onze innovatieve strategieën willen wij niet alleen de economische positie van Suriname versterken, maar ook tastbare voordelen bieden aan iedere burger.

Door samen te werken met regionale en internationale partners en tegelijkertijd onze nationale belangen te beschermen, bouwen wij aan een Suriname dat gerespecteerd wordt op het wereldtoneel.

Onze inzet voor inclusieve groei, veiligheid en welvaart zal ervoor zorgen dat elke Surinamer kan profiteren van deze inspanningen.

DA'91 staat klaar om daadkrachtig leiderschap te tonen en maximale resultaten te behalen voor Suriname en haar burgers.

“Jouw vragen, onze antwoorden Samenbouwen aan Suriname!”

De gemeenschap spreekt, en DA'91 luistert. In deze publicatie beantwoorden we de tien meest brandende vragen die leven onder het volk. Van gezondheidszorg en huisvesting tot werkgelegenheid en duurzame groei – wij bieden concrete oplossingen en daadkrachtig beleid voor een sterker Suriname.

Met ons Meerjarig Ontwikkelingsbeleid (MOB) zetten we koers naar een toekomst waarin elke Surinamer kansen krijgt. Geen vage beloften, maar een duidelijk plan.

 Jouw stem. Onze missie.
Suriname vooruit op weg naar de
'Nieuwe Republiek'

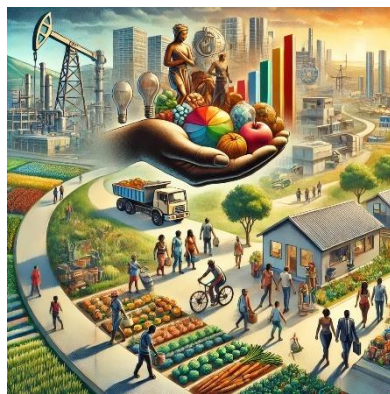
DA'91 Jouw Toekomst

1. Hoe zal DA'91 de armoede in Suriname effectief bestrijden en welke oplossingsmodellen heeft zij paraat?

DA'91 erkent dat armoede in Suriname een structureel probleem is, dat verergert door de economische crises, slecht beleid en verkeerde keuzes van voorgaande regeringen. De armoedebestrijding moet resulteren in burgers die onafhankelijk en vrij richting kunnen geven aan de realisatie van hun eigen ontwikkeling. Daarom zal de partij armoedebestrijding aanpakken via de volgende modellen:

- **Economische diversificatie:** De partij zal investeren en nieuwe mogelijkheden voor investering creëren in sectoren zoals toerisme, landbouw, en technologie. Dit zal moeten leiden tot een toename van banen en werkgelegenheid. Dit gekoppeld met effectieve en efficiënte opleidingen zal versneld ruimte bieden aan burgers om de cirkel van armoede te doorbreken. Hieronder vallen ook de zgn. Leerwerkbank initiatieven, fondsen voor beginnende kleine ondernemers en een transparant en effectief grondbeleid.

- **Sociaal vangnet op maat:** Elke burger die een opstapje nodig heeft om mee te doen in de samenleving moet hulp op maat ondervinden. Deze hulpverlening moet doelgericht zijn. In plaats van algemene subsidies, pleit DA'91 voor een systeem waarbij hulp wordt geboden op basis van individuele behoeften en inkomensniveau. Deze hulp is overal waar mogelijk verbonden aan het stimuleren en belonen van prestatie. Het uiteindelijke doel is het overwinnen van de afhankelijkheidspositie en in staat zijn de eigen ontwikkeling op de eigen schouders te dragen.
- **Arbeidsmarktbeleid:** Elke burger moet zo snel mogelijk zijn/haar plek op de arbeidsmarkt innemen. Daarom zal DA'91 extra investeren in initiatieven voor her-, bij- en omscholing van diegenen die zonder werk of van baan moeten wisselen. Daarnaast zal het ondernemerschap sterk gestimuleerd worden. Het e.e.a. reeds via aanpassingen in het onderwijs curriculum. Een goede samenwerking/coördinatie tussen het bedrijfsleven en onderwijs zal ook moeten resulteren in een grotere match tussen opleiding en baan.
- **Belastinghervormingen:** DA'91 wil een progressiever belastingstelsel. Belastingen moeten hard werken niet ontmoedigen. Daarom gaan wij voor een flat rate als loonbelasting voor alle loongroepen. Een goede uitvoering en inning van BTW zal zorgdragen voor de balans. Voorts zullen wij invoeren de belasting op onverklaarde weelde. Ondernemers en bedrijfsleven die aan bepaalde voorwaarden voldoen zullen kortingen op belasting kunnen ondervinden.
- **Betaalbare basisvoorzieningen:** De kosten voor essentiële diensten zoals water, elektriciteit en openbaar vervoer moeten voor de armste groepen betaalbaar blijven. Daarom zal DA'91 ertoe overgaan om massaal de groene energiebronnen te introduceren aangezien deze op de lange termijn goedkoper kunnen uitvallen voor de gemeenschap. Het Openbaar Vervoer zal met inclusie van de huidige ondernemers in de sector, geherstructureerd worden waarbij betaalbaarheid voorop zal staan. De zwakken in de samenleving zullen ondersteuning op maat krijgen voor zolang noodzakelijk om de kosten te kunnen dekken.

2. Hoe kunnen we de oorzaken van de huidige economische crisis het beste oplossen?

De economische crisis in Suriname is een gevolg van jarenlange corruptie, wanbeleid en eenzijdige afhankelijkheid van grondstoffen. DA'91 wil dit oplossen door:

- **Streng financieel beleid:** Overheidsuitgaven moeten transparant en verantwoord worden beheerd. Onnodige subsidies en verspilling worden geëlimineerd. Alle overbodige luxe van gezagsdragers zal worden afgeschaft. Corruptie zal hard worden bestreden en ontmoedigd.
- **Verminderen van de staatsschuld:** DA'91 onderzoekt nu al wat de uitstaande schulden zijn en zal direct na haar aantreden met schuldeisers in gesprek gaan. Er zal een transparant, realistisch en effectief duurzaam terugbetalingsplan in gang gezet worden. Hierbij zullen de noodzakelijke extra fondsen gehaald worden uit o.a. de goudsector en andere sectoren die nu onterecht ontzien worden van voldoen aan hun financiële verplichtingen jegens de samenleving.
- **Productieve sectoren stimuleren:** Er moet meer worden geproduceerd. En tegelijkertijd moet er strategisch geïnvesteerd worden in importvervanging en verwerking. DA'91 zet in op de versterking van de agrarische sector en lokale productie. Hierbij zal er o.a. middels ontheffingen op basis importen, incentives voor gebruik van moderne technologie en tegelijkertijd investering in onderzoek voor vervanging van importproducten ondersteuning worden gegeven aan het creëren van een concurrerend binnenlands product met exportmogelijkheden.
- **Buitenlandse investeringen:** Door middel van het verhogen van de rechtszekerheid van investeerders, het vereenvoudigen van de procedures voor het verkrijgen van vergunningen, evenals het bieden van belastingvoordelen, investeren in een verbeterde infrastructuur en een stabiel politiek klimaat zullen wij Suriname aantrekkelijk maken voor investeerders. Hieronder valt ook het volledig voldoen aan de NRA-regels teneinde het bankverkeer te vergemakkelijken.
- **Valutabeleid hervormen:** DA'91 gaat voor een sterke munt. Dat betekent een stringent monetair beleid en het opkrikken van de verdien capaciteit. Een DA'91 regering zal daarom o.a. investeren in verhoging en verbetering evenals verwerking van agrarische producten. In tweede fase zal het traject worden uitgezet om te komen tot een internationaal convertibele munt.

3. Hoe kan de gezondheidszorg in Suriname worden hersteld en verbeterd met de inkomsten van olie en gas?

DA'91 wil ervoor zorgen dat de inkomsten uit de olie- en gasector niet worden verspild, maar worden geïnvesteerd in duurzame ontwikkeling, waaronder gezondheidszorg. Middels een versterkt wet op het Spaar-en Stabilisatiefonds moet ervoor gezorgd worden dat er slechts uit de opbrengsten van het kapitaal geïnvesteerd wordt in m.n. de sectoren onderwijs, veiligheid en gezondheidszorg. Voor de gezondheidszorg betekent dit:

- **Moderne en gespecialiseerde ziekenhuizen:** Investeren in goed uitgeruste ziekenhuizen per regio, zodat patiënten niet meer naar het buitenland hoeven voor behandelingen en per ziekenhuis er bepaalde specialisaties zijn
- **Zorg toegankelijk maken:** Basisgezondheidszorg moet gratis en/of betaalbaar zijn voor iedereen. DA'91 wil een beter zorgverzekeringssysteem, met garanties voor de beschikbaarheid en toegankelijkheid van de zorg.
- **Meer en beter opgeleid zorgpersoneel:** DA'91 zal de lonen en werkomstandigheden van medisch personeel verbeteren en buitenlandse specialisten aantrekken teneinde de werkdruk te verlagen en de expertise te verhogen.
- **E-health en telemedicine:** Technologie inzetten om zorg efficiënter en bereikbaarder te maken, vooral in afgelegen gebieden.
- **Ambulancehelikopters en betere infrastructuur:** Het transport van patiënten tussen districten verbeteren, versnellen en garanderen.
- **Preventieve gezondheidszorg ondersteunen:** Opzet en renovatie van buurtcentra en parken met trim/wandelbanen voor een gezonde leefstijl. Landelijk Renoveren/initiëren van recreatiecentra die voorzien in de ondersteuning van een gezonde leefstijl.

4. Wat zijn de plannen van DA'91 om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen?

- **Onderwijshervormingen:** DA'91 zal het curriculum moderniseren en praktijkgericht maken met als doel de ondernemende geest te stimuleren en tegelijkertijd elk kind zijn/haar talenten en leiderschap doen ontwikkelen. Hierbij zal bijzondere aandacht zijn voor kinderen met een beperking.
- **Lerarensalarissen en training:** Er zullen betere voorzieningen voor de onderwijzers en leraren getroffen worden zowel financieel als anderszins. Voortdurende bijscholing zal hiertoe behoren. Evenzo zullen de opleidingsinstituten voor onderwijzers en leraren een niveau en kwaliteitsverhoging ondergaan daar er hogere eisen gesteld zullen worden aan het vak van onderwijzer/leraar.
- **Technologie en digitale middelen:** Alle scholen zullen voorzien worden van moderne technologie en internetverbindingen. Dit proces zal in fasen verlopen waarbij prioriteit zal worden gegeven aan scholen die daar de meeste behoefte aan hebben.
- **Beroepsonderwijs stimuleren:** Er zal een bewuste keuze gemaakt worden om te investeren in vakscholen en technische opleidingen. Het e.e.a. in samenspraak met het bedrijfsleven en ondernemerschap. Avondscholen zullen ondersteund worden evenals de herintroductie van de Bigi Sma Skoro.

5. Hoe zal de corruptie binnen overheidsinstellingen worden aangepakt?

- **Instelling van een gedragscode:** Er zal een algemene gedragscode worden gehanteerd voor allen die bij de overheid werkzaam zijn
- **Transparantie en verhoogde vlotheid in afhandeling in en van processen:** Alle loketten bij de overheid zullen voorzien zijn van duidelijk leesbare uitleg van het te volgen/verwachten proces met tijdsbeperingen en beroepsmogelijkheden/klachtenlijnen waar problemen gelijk gemeld kunnen worden.
- **Transparantie in overheidsuitgaven:** Alle overheidscontracten en financiële transacties openbaar maken.
- **Sterke anti-corruptiewetten:** DA'91 wil strengere wetten en onafhankelijke instanties om corruptie te bestrijden, het Anti-Corruptie Instituut. De huidige anti-corruptie wet zal aangescherpt worden. Het Nationaal Integriteitsplan zal in uitvoering gebracht worden met betrokkenheid van NGO's, de particuliere sector en alle andere maatschappelijke instanties. De CLAD zal verworden tot een onafhankelijk instituut.
- **Digitalisering van overheidsdiensten:** Hierdoor wordt het persoonlijk contact verminderd, de transparantie in het proces verhoogd en zo ontstaat veel minder ruimte voor corruptie.
- **Klokkenluidersbescherming:** Mensen die corruptie melden, moeten beschermd worden. Hiervoor zal deugdelijke wetgeving met een garantie voor handhaving worden gecreëerd.

6. Wat is de visie op de ontwikkeling en bescherming van het Amazonegebied en de grondrechten van inheemsen en tribale volkeren?

DA'91 wil een duurzaam beleid waarbij economische ontwikkeling niet ten koste gaat van het milieu en de rechten van inheemsen:

- **Bescherming van natuurgebieden:** Strikte regelgeving tegen en handhaving van wetgeving tegen illegale houtkap en mijnbouw. Export van rondhoud zal gestopt worden.
- **Erkenning van grondenrechten:** Inheemsen en tribale volkeren zullen de herbevestiging van hun rechten middels wettelijke erkenning van hun rechten op land. De eerste fase zal bestaan uit de erkenning van alle dorpen en hun besturen, zodat zij een integraal onderdeel vormen van het bestuur van ons land.
- **Duurzame ontwikkeling:** Alternatieve inkomstenbronnen zoals ecotoerisme en duurzame landbouw en bosbouw stimuleren. Hierbij zal het stimuleren van de ontwikkeling van de lokale economie met lokaal leiderschap gestimuleerd worden.

7. Hoe zal de veiligheid en criminaliteitsbestrijding in het land worden aangepakt en verbeterd?

- **Versterking van de politie:** Meer middelen en training voor de politie.
- **Technologie inzetten:** Camera's en digitale opsporingstechnieken invoeren.
- **Strengere straffen voor georganiseerde misdaad:** Met namen voor drugs- en wapensmokkel. Het uitnodigen van de DEA in Suriname.
- **Sociale programma's:** Jeugdcriminaliteit voorkomen door jongeren meer kansen te bieden. O.a. door de goed ingerichte buurtcentra, leer-werkbank projecten en tweedekansonderwijs

8. Wat zijn de strategieën om buitenlandse investeringen aan te trekken?

- **Eenvoudige procedures voor investeerders:** Minder bureaucratie en snellere vergunningen. O.a. de afhandeling van exporten zal versneld worden. En het gehele proces zal gedigitaliseerd worden.
- **Fiscale voordelen:** Belastingvoordelen voor buitenlandse bedrijven die in Suriname willen investeren op basis van specifieke standaarden.
- **Goede infrastructuur en juridische zekerheid:** Betere wegen, havens en een betrouwbare rechtsstaat.

9. Hoe wordt de infrastructuur, zoals wegen en bruggen, onderhouden en uitgebreid?

- **Publiek-private samenwerkingen:** Bedrijven kunnen mee-investeren in infrastructuur.
- **Duurzame materialen en gebruik:** Wegen en bruggen moeten langer meegaan door betere bouwmaterialen en gestructureerde gebruikers vastlegging.
- **Nationaal infrastructuurplan:** Prioriteiten stellen en efficiënt middelen toewijzen. Het nationaal Infrastructuurplan zal erop gericht zijn ons land te ontsluiten middels wegen en bruggen aan te leggen op strategische wijze. Dit in het belang van personen- en goederentransport. Alles in het kader van versterking van de economie en het welzijn van onze burgers.

10. Wat is het beleid ten aanzien van de olie- en gasindustrie?

- **Transparante inkomstenbeheer:** Olie- en gasopbrengsten moeten via een onafhankelijk fonds worden beheerd, met strenge controle. Het Nationaal Spaar -en Stabilisatiefonds moet garant staan voor gezond en goed beheer.
- **Investeren in duurzame energie:** Olie en gas mogen niet de enige focus zijn; DA'91 wil o.a. ook zonne- en windenergie en waar van toepassing waterkracht als energiebron, Groene energie, ontwikkelen.
- **Lokaal ondernemerschap stimuleren:** Surinamers moeten profiteren van de olie-industrie via banen en ondernemingskansen. DA'91 wil een sterke wet Local Content Policy en evenzo binnen het grote oliefonds enkele revolving funds incorporeren die zorgdragen voor gegarandeerde huisvesting en investeringen in de productiesector.
- **Milieuregels naleven:** Strenge regels tegen vervuiling en schade aan het milieu. Deze zullen onderdeel moeten zijn van alle contracten nationaal en internationaal.

DA'91 Jouw Toekomst

Verkiezingsbeleid DA'91 (2025 - 2030)

Inhoudsopgave

- A. Inleiding
- B. Kernwaarden en Missie
- C. Strategische Beleidsprioriteiten
- D. Economische Ontwikkeling en Innovatie
- E. Sociale Zekerheid en Welzijn
- F. Milieu en Duurzaamheid
- G. Bestuur en Transparantie
- H. Internationale Betrekkingen en Diasporabeleid
- I. Conclusie

Addendum: Specifieke Beleidsgebieden

- Onderwijs
- Gezondheidszorg
- Veiligheid
- Vrouwenbeleid
- Jeugdontwikkeling
- Oil & Gas
- Senioren en Mensen met een Beperking

A. Inleiding

DA'91 staat voor een toekomstgericht, rechtvaardig en transparant beleid met als doel Suriname op een duurzame en inclusieve manier te ontwikkelen. Hervormingen zijn essentieel om economische groei te realiseren, sociale zekerheid te garanderen en goed bestuur te waarborgen. Dit beleidsdocument biedt concrete oplossingen voor de uitdagingen van de komende regeringsperiode en legt de fundamentele basis voor een welvarend en eerlijk Suriname.

B. Kernwaarden en Missie

DA'91 is geworteld in de principes van goed bestuur, economische rechtvaardigheid, sociale inclusie en ecologische duurzaamheid. Deze kernwaarden worden vertaald naar:

- **Transparantie en integriteit:** corruptiebestrijding en efficiënte governance staan centraal.
 - **Duurzame economische groei:** met een focus op innovatie en diversificatie.
 - **Sociale rechtvaardigheid:** ondersteuning voor jongeren, vrouwen en kwetsbare groepen.
 - **Internationale samenwerking:** diaspora-integratie en buitenlandse investeringen.
 - **Bescherming en ontwikkeling van de inheemse en tribale gemeenschappen,** met respect voor hun rechten en cultuur.
-

C. Strategische Beleidsprioriteiten

Om de toekomst van Suriname te waarborgen, richt DA'91 zich op:

- **Economische diversificatie:** Verminderen van afhankelijkheid van de extractieve sector en stimuleren van nieuwe industrieën zoals landbouw, technologie en toerisme.
 - **Efficiënt en transparant bestuur:** Digitalisering van overheidsdiensten, versterking van de rechtsstaat en decentralisatie van beleid.
 - **Sociale en economische inclusie:** Gerichte maatregelen voor armoedebestrijding, sociale vangnetten en ondersteuning van ondernemerschap.
 - **Duurzaamheid en klimaatbeleid:** Milieubescherming, groene energie en kustbescherming.
 - **Diaspora en internationale betrekkingen:** Aanmoedigen van de terugkeer van experts en samenwerking met internationale partners.
 - **Ondersteuning van inheemse en tribale gemeenschappen:** Toegang tot gezondheidszorg, onderwijs en infrastructuurontwikkeling.
-

D. Economische Ontwikkeling en Innovatie

- Duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen met langetermijninvesteringen.
- Ondersteuning van landbouw- en veeteeltsector via coöperaties en microfinanciering.
- Revolverend fonds voor startups en ondernemers.
- Investerings in infrastructuur en digitalisering.
- Stimuleren van innovatie in de digitale economie en technologiebedrijven.
- Ontwikkeling van een sterkere maakindustrie om werkgelegenheid te creëren.

E. Sociale Zekerheid en Welzijn

- Oprichting van een nationaal jeugd- en startersfonds.
 - Betaalbare huisvesting en sociale ondersteuning.
 - Transparante en geautomatiseerde sociale zekerheid.
 - Modernisering van de ouderenzorg en betere sociale voorzieningen.
 - Uitbreiding van geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg.
-

F. Milieu en Duurzaamheid

- Klimaataanpassing en kustbescherming.
 - Investerings in hernieuwbare energie.
 - Strikte milieureguleringen voor mijnbouw en bosbeheer.
 - Actieve inzet op bosbehoud en ecotoerisme als economische sector.
 - Uitbreiding van stedelijke groene zones en duurzame stedenbouw.
-

G. Bestuur en Transparantie

- Digitale transformatie van overheidsdiensten.
 - Effectieve anticorruptie wetten met strenge sancties.
 - Decentralisatie en versterking van lokaal bestuur.
 - Transparantie en participatie van burgers bij beleidsvorming.
-

H. Internationale Betrekkingen en Diasporabeleid

- Aantrekken van Surinaamse deskundigen uit het buitenland.
- Bevordering van buitenlandse investeringen.
- Dubbele nationaliteit en sociale zekerheid voor de diaspora.
- Betere handelsrelaties met Caricom-landen en Latijns-Amerika.
- Samenwerking met internationale organisaties voor duurzame ontwikkeling.

I. Conclusie

DA'91 presenteert een realistisch en uitvoerbaar beleidsplan, gericht op een sterker, transparanter en welvarender Suriname. Actieve deelname van de samenleving en internationale partners is essentieel. Dit plan biedt kaders voor stabiliteit, ontwikkeling en inclusiviteit.

Addendum: Specifieke Beleidsgebieden

➤ **Onderwijs**

- Hervorming van het onderwijssysteem.
- Investerings in digitale leeromgevingen.
- Ondersteuning van docenten en onderwijsinnovatie.
- Toegang tot onderwijs voor alle bevolkingsgroepen, inclusief inheemsen.

➤ **Gezondheidszorg**

- Modernisering en specialisatie van ziekenhuizen.
- Betaalbare en toegankelijke zorg.
- Opleiding en behoud van medische professionals.
- Regionale gezondheidscentra en mobiele klinieken voor landelijke gebieden.

➤ **Veiligheid**

- Hervorming en modernisering van politie en justitie.
- Decentralisatie van veiligheidsdiensten.
- Uitbreiding van defensie en grensbewaking.
- Betere bescherming van vrouwen en kinderen tegen geweld.

➤ **Vrouwenbeleid**

- Gelijke rechten en kansen in werk en bestuur.
- Strijd tegen huiselijk geweld en seksuele intimidatie.
- Ondersteuning van vrouwelijke ondernemers.
- Speciale aandacht voor gezondheid van vrouwen en zwangerschapszorg.

➤ **Jeugdontwikkeling**

- Investerings in sport, cultuur en talentontwikkeling.
- Werkgelegenheid en educatieprogramma's.
- Preventie van jeugdcriminaliteit en drugsgebruik.

➤ **Oil & Gas**

- Transparant en duurzaam beheer van de sector.
- Investerings in lange termijn opbrengsten en diversificatie.
- Strikte milieuregels en investeringen in hernieuwbare energie.
- Opleiding en lokale participatie in de olie- en gasector.

➤ **Senioren en Mensen met een Beperking**

- Versterking van pensioenen en financiële zekerheid.
- Verbetering van openbaar vervoer en toegankelijkheid.
- Digitale en fysieke toegankelijkheid van overheidsdiensten.
- Inclusieve stadsontwikkeling en woonwijken voor senioren.
- Actieve integratie in de samenleving via sociale en culturele projecten.

DA'91 zet zich in voor een daadkrachtige implementatie van deze maatregelen, zodat senioren en mensen met een beperking volwaardig kunnen participeren in de samenleving.

Platform 2025

**DA'91 Financiële Begroting
2025 - 2030**

Onze kansen Grijpen

Financieel, Kosten- en besparing schema

Een Krachtig Fundament voor Economisch Herstel

Begrotingspresentatie DA'91:

Actieplan voor Financieel Herstel en Groei.

Suriname bevindt zich op een cruciaal kruispunt waarin daadkrachtige economische hervormingen noodzakelijk zijn om financiële stabiliteit en groei te realiseren. DA'91 presenteert een omvattend actieplan, bestaande uit 18 speerpunten, die de economie weer gezond moeten maken. Dit plan omvat maatregelen tegen belastingontduiking, vereenvoudiging van administratieve processen en versterking van de financiële sector.

Belastingontduiking wordt hard aangepakt door de introductie van de Wet Belasting Onverklaarde Weelde, waarmee verzwegen inkomsten en opgebouwd vermogen via fiscale weg kunnen worden afgeroomd. Daarnaast wordt de naleving van de Wet op de Jaarrekening aangescherpt door boetes progressief te verhogen en de Kamer van Koophandel en Fabrieken (KKF) bevoegdheden te geven om niet-naleving te bestraffen.

Om bureaucratische vertragingen te verminderen, wordt de 'fictieve goedkeuring' ingevoerd, waardoor vergunningsaanvragen en andere beslissingen van overheidsinstanties bij gebrek aan tijdige afhandeling automatisch als goedgekeurd worden beschouwd. Tegelijkertijd zetten we in op een versterking van de financiële sector door vergunningverlening en toezicht van elkaar te scheiden en de oprichting van een nationale effecten- en grondstoffenbeurs te realiseren. Hierdoor krijgen bedrijven de mogelijkheid om kapitaal aan te trekken zonder overmatige afhankelijkheid van leningen.

Ook op monetair beleid wordt sterk ingezet. Het verruimen van geldwisseltransacties via banken zal de chartale vraag naar vreemde valuta verminderen en inflatie tegengaan. De digitalisering van de valutareserves van de Centrale Bank van Suriname (CBvS) zal de internationale inzetbaarheid versterken, terwijl de volledige opheffing van deviezenrestricties de instroom van buitenlandse valuta moet bevorderen.

Om investeringen te stimuleren, worden vrijgestelde beleggingsvehikels voor buitenlandse investeerders geïntroduceerd, evenals vrijhandelszones bij luchthaven en haven, inclusief een 'freeport'. Het belastingstelsel wordt hervormd door enkel opgenomen winsten te belasten naar het Estlandse model, terwijl bronheffingen op rente-inkomsten, goudverkopen en speculatieve vastgoedtransacties extra staatsinkomsten genereren.

Met de extra inkomsten uit deze maatregelen wordt de inkomstenbelasting op bedrijfswinsten geleidelijk afgebouwd en wordt bekeken hoe de loon- en salarisbelastingen verlaagd kunnen worden.

Ook wordt de monetaire financiering via Open Market Operations stopgezet om inflatie te beteugelen. Verder zal de overheid zich niet langer bezighouden met ondernemerschap, maar dit overlaten aan private partijen die efficiënter en winstgevender opereren.

Tot slot introduceert DA'91 een 'golden visa' programma waarmee investeerders, afhankelijk van hun bijdrage aan het soeverein investeringsfonds, een verblijfsvergunning kunnen verkrijgen.

Dit actieplan vormt de ruggengraat van de financiële hervormingen die DA'91 wil doorvoeren om Suriname weer op het juiste economische pad te krijgen. Onze 18 speerpunten leggen de basis voor een gezonde economie, die ruimte biedt aan groei, werkgelegenheid en structurele verbetering van de financiële positie van het land.

-----000-----

Blauwdruk voor een Eerlijk en Eenvoudig Belastingstelsel

DA'91 streeft naar een transparanter en efficiënter belastingstelsel dat economische groei stimuleert, buitenlandse investeringen aantrekt en de belastingdruk eerlijk verdeelt. De focus ligt op lastenverlichting voor werkenden en ondernemers, vereenvoudiging van het belastingstelsel en verhoging van de belastingopbrengsten zonder lastenverzwaring voor de bestaande belastingbetalers.

Kernpunten:

- **Lagere en eenvoudigere inkomstenbelasting**
 - Invoering van een enkel, laag tarief (15-20%) zonder progressie.
 - Afschaffing van vermogensbelasting en successierechten in directe lijn.
 - Invoering van bronheffingen op rente, dividend, goudtransacties en speculatief vastgoed.

- **Vereenvoudiging en modernisering van het belastingstelsel**
 - Vereenvoudiging en digitalisering van aangiften en betalingen.
 - Vermijden van dubbele belastingheffing en onnodige bureaucratie.
 - Harmonisatie van belastingregels en invoering van automatische voorheffingen.

- **Stimuleren van ondernemerschap en investeringen**
 - Vermindering van administratieve lasten en vergunningen voor ondernemers.
 - Vrijhandelszones en belastingfaciliteiten voor internationale investeerders.
 - Lagere tarieven en minder lasten voor bedrijven om concurrentievermogen te vergroten.

- **Modernisering van omzetbelasting en BTW**
 - Gefaseerde uitbreiding van omzetbelasting naar meer sectoren.
 - Invoering van een eenvoudig, internationaal erkend BTW-systeem.
 - Digitalisering en controlesystemen om belastingontduiking tegen te gaan.

- **Duurzame belastingmaatregelen en milieubeleid**
 - Invoering van milieubelastingen zoals riool- en afvalwaterrechten.
 - Nationaal statiegeldsysteem voor verpakkingen.

- **Bestrijding van corruptie en belastingontduiking**
 - Striktere handhaving en controles om belastingfraude aan te pakken.
 - Efficiëntere inning via automatische inhoudingen bij banken en nutsbedrijven.

Met deze hervormingen zorgt DA'91 voor een eerlijker belastingstelsel dat ondernemers, werkenden en investeerders stimuleert, terwijl de belastingopbrengsten op een duurzame en eerlijke manier toenemen.

Kosten- en Besparingsschema 2025-2030

Inleiding

Dit document presenteert een gedetailleerd overzicht van de kostenramingen voor de regeerperiode 2025-2030, inclusief de besparingen die worden gerealiseerd door efficiëntere overheidsmaatregelen. De besparingen worden herverdeeld naar essentiële publieke diensten en innovaties. De focus ligt op een transparante en verantwoordelijke toewijzing van middelen.

Hoofdstukken (Beleidsgebieden) Kostenraming

Bedragen in \$ zijn USD.

1. Gezondheidszorg

Projecten:

- Renovatie van de vier ziekenhuizen in Paramaribo: \$200 miljoen.
- Modernisering ziekenhuizen in Nickerie, Wanica, en Marowijne: \$150 miljoen.
- Bouw van 5 nieuwe medische hubs in landelijke gebieden: \$100 miljoen.
- Aanschaf en onderhoud van ambulancehelikopters: \$50 miljoen.
- Opleiding van medisch personeel en verhoging salarissen: \$200 miljoen.
- Aantrekken van buitenlandse specialisten: \$50 miljoen.

Kostenverdeling:

Fase 1 (2025-2028): \$350 miljoen.

Fase 2 (2028-2030): \$400 miljoen.

2. Onderwijs

Projecten:

- Renovatie en digitalisering van 200 basisscholen en middelbare scholen: \$200 miljoen.
- Opleidingsprogramma's voor de arbeidsmarkt (technisch en beroepsgericht): \$100 miljoen.
- Training en salarisverhoging voor leraren: \$150 miljoen.
- Gratis of gesubsidieerd internet voor scholen: \$50 miljoen.

Kostenverdeling:

Fase 1 (2025-2028): \$250 miljoen.

Fase 2 (2028-2030): \$250 miljoen.

3. Infrastructuur

Projecten:

- Aanleg en verbetering van 500 km wegen en bruggen: \$500 miljoen.
- Duurzame energievoorziening (zonne-energie en waterkracht): \$300 miljoen.
- Verbetering van internetinfrastructuur in landelijke gebieden: \$100 miljoen.
- Uitbreiding van watervoorziening en rioleringsystemen: \$100 miljoen.

Kostenverdeling:

Fase 1 (2025-2028): \$500 miljoen.

Fase 2 (2028-2030): \$500 miljoen.

4. Economie

Projecten:

- Stimuleringsprogramma's voor ondernemerschap en startups: \$150 miljoen.
- Investerings in landbouwtechnologie en verwerking: \$100 miljoen.
- Toerisme-infrastructuur en marketing: \$75 miljoen.
- Belastinghervormingen en fiscale steun: \$50 miljoen.

Kostenverdeling:

Fase 1 (2025-2028): \$175 miljoen.

Fase 2 (2028-2030): \$200 miljoen.

5. Sociale Zekerheid

Projecten:

- Bouw van 10.000 sociale woningen: \$300 miljoen.
- Transparante uitkeringen en digitalisering van het aanvraagproces: \$100 miljoen.
- Ondersteuning voor districtsniveau: \$100 miljoen.

Kostenverdeling:

Fase 1 (2025-2028): \$250 miljoen.

Fase 2 (2028-2030): \$250 miljoen.

6. Veiligheid

Projecten:

- Modernisering van politieposten en apparatuur: \$150 miljoen.
- Training en uitbreiding van politie- en grensbewakingsdiensten: \$75 miljoen.
- Preventieprogramma's tegen criminaliteit: \$25 miljoen.

Kostenverdeling:

Fase 1 (2025-2028): \$125 miljoen.

Fase 2 (2028-2030): \$125 miljoen.

7. Milieu en Duurzaamheid

Projecten:

- Behoud en rehabilitatie van natuurgebieden: \$100 miljoen.
- Hernieuwbare energieprojecten (zonne-energie en windparken): \$100 miljoen.
- Klimaatadaptatieprogramma's (waterbeheer en kustbescherming): \$50 miljoen.

Kostenverdeling:

Fase 1 (2025-2028): \$125 miljoen.

Fase 2 (2028-2030): \$125 miljoen.

8. Overheid en Bestuur

Projecten:

- Digitalisering van overheidsdiensten (e-government): \$50 miljoen.
- Efficiëntieprogramma's voor overheidsinstellingen: \$50 miljoen.
- Hervormingen en training voor ambtenaren: \$25 miljoen.

Kostenverdeling:

Fase 1 (2025-2028): \$50 miljoen.

Fase 2 (2028-2030): \$75 miljoen.

Besparingen op Overheidsuitgaven 2025 - 2030

1. Budgetreductie President en Vicepresident

Acties: Vermindering van ceremoniële activiteiten en sociale projecten.

Geschatte besparing: \$25 miljoen per jaar/ \$125 miljoen (2025-2030).

2. Inperking Buitenlandse Reizen

Acties: Alleen noodzakelijke buitenlandse reizen met verplichte rapportages.

Geschatte besparing: \$10 miljoen per jaar/ \$50 miljoen (2025-2030).

3. Bezuiniging op Overheidskolonnes

Acties: Beperking van volgcolonne voertuigen en efficiënter gebruik.

Geschatte besparing: \$5 miljoen per jaar/ \$25 miljoen (2025-2030).

4. Vermindering van Buitenlandse Posten en Ambassades

Acties: Sluiting en samenvoeging van onnodige ambassades.

Geschatte besparing: \$20 miljoen per jaar/ \$100 miljoen (2025-2030).

5. Controle van Overheidsmateriaal

Acties: Monitoring van voertuigen, telefoons en digitale registratie.

Geschatte besparing: \$15 miljoen per jaar/ \$75 miljoen (2025-2030).

Totaal Besparingen, Bezuinigingen en Extra inkomsten

Financiële Projectie en Begrotingsstrategie

Zonder een IMF-programma wordt het minimale begrotingstekort geraamd op circa **\$ 1 miljard**. De door DA'91 geïdentificeerde prioritaire investeringen bedragen naar schatting ruim **\$ 500 miljoen per jaar**. Ter compensatie hiervan wordt een totaal aan besparingen en kostenreducties op de begroting geraamd op **\$ 75 miljoen per jaar**, met aanvullende mogelijkheden voor verdere efficiëntieverbeteringen binnen de overheidsuitgaven.

Daarnaast beschikt Suriname over aanzienlijke onbenutte inkomstenbronnen, met name in de **goudsector** en via de **heffing van belasting op onverklaarde weelde**. DA'91 zal zich actief inzetten voor de inning van deze middelen, inclusief het innen van achterstallige betalingen. De gegenereerde fondsen zullen worden aangewend om te voorzien in de financiële behoeften die noodzakelijk zijn voor de implementatie van maatschappelijke prioriteiten en investeringsprogramma's.

Hieronder een opsomming, doch niet uitputtend, van de o.a. geplande investeringen:

Herinvestering van Besparingen

De besparingen van \$375 miljoen worden geherinvesteerd in essentiële publieke diensten:

Gezondheidszorg: \$150 miljoen.

Extra medische apparatuur en specialistische trainingen.

Onderwijs: \$100 miljoen.

Digitalisering en uitbreiding technisch onderwijs.

Infrastructuur: \$75 miljoen.

Onderhoud en verbetering van landelijke wegen.

Veiligheid: \$50 miljoen.

Grensbewaking en criminaliteitspreventie.

"DA'91 biedt met deze beknopte weergave van onze beleidsvoornemens inzicht in de strategische koers die een DA'91-regering zal volgen bij de eerste fase van de beleidsuitvoering."

Conclusie:

Met dit schema worden directe besparingen op inefficiënties en overbodige uitgaven geherinvesteerd in de prioritaire beleidsgebieden. Dit zorgt voor een efficiënte en transparante verdeling van middelen, gericht op duurzame groei en verbetering van publieke diensten. Het netto benodigde budget bedraagt \$3450 miljoen voor de periode 2025-2030.

STEM DA'91

Voor een sterk, eerlijk en welvarend Suriname!

Contactinformatie:

✉ E-mail: democratischalternatief91@gmail.com

☎ Telefoon: +597 432342

📘 Facebook: [@da91politiektrafasi](https://www.facebook.com/da91politiektrafasi)

Copyright & Disclaimer

Dit document, **MOB 2025 - 2030 van DA'91**, bevat beleidsvisies en plannen die eigendom zijn van Democratisch Alternatief '91 (DA'91). De inhoud mag niet worden gereproduceerd, gewijzigd of verspreid zonder schriftelijke toestemming van DA'91. Alle rechten voorbehouden. DA'91 is niet aansprakelijk voor ongeoorloofd gebruik van deze informatie.

Dankwoord

Met dit beleidsdocument presenteert DA'91 een toekomstvisie voor Suriname waarin groei, rechtvaardigheid en duurzaamheid centraal staan. Wij geloven in een samenleving waarin iedere burger gelijke kansen krijgt, waar integriteit en goed bestuur de norm zijn, en waarin economische vooruitgang hand in hand gaat met sociale rechtvaardigheid en milieubescherming.

Wij danken alle betrokkenen die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit plan: onze deskundigen, partijleden, vrijwilligers en vooral de burgers die hun zorgen, ideeën en hoop met ons hebben gedeeld. Uw stem en uw betrokkenheid zijn van onschatbare waarde voor het bouwen van een beter Suriname.

Onze toewijding aan een welvarend, eerlijk en duurzaam Suriname blijft onwrikbaar. Wij nodigen u uit om samen met ons te werken aan deze visie. De toekomst van ons land ligt in onze handen.

**Met dank en waardering,
DA'91 – Democratisch Alternatief '91**